

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΩΝΗΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Γιάννη Σφακιανάκη** : Τό βιβλίο και ή κραυγή του (άρθρο)
Ρήγα Γκόλφη : Βουκολικό (ποίημα)
Έλλησ Άλεξίου : Ό ύπηρέτης (διήγημα)
Γιάννη Σκαρίμπα : Τό παπί (ποίημα)
Χρήστου Λεβάντα : Τά γυαλένια μάτια (διήγημα)
Κώστα Άρώνη : Μοναξιά (ποίημα)
Σωτ. Τζαβάρα : Φθινόπωρο παντοτεινό (διήγημα)
HEINE : Φερ' τό δικόσου στό δικό μου μάγουλο (ποίημα μετ. Θ. Βορέα)
Φάνη Μιχαλόπουλου : Ό Καρυωτάκης (Μελέτη)
Ίουλ. Καΐμη : Ό έκθεση ομάδος τέχνης (κριτική)
Γ. Κοτζιούλα : Τυπογραφικά Λάθη (χρονογράφημα)
Κλ. Παράσχου : Χρονικά τής ξένης Λογοτεχνίας

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

- Γ. Πράτσικα** : Γ. Παΐζη, Ρομάντσο 1940—Θ. Τσουμπρή, οικογενειακές Καν-
τρίλλιες.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

- Σοφίας Μαυροειδη - Παπαδάκη** : Όλιία Βενέζη, Γαλήνη—Στράτη Μυριβήλη,
τό Γαλαζίο Βιβλίο.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΧΡΟΝΟΣ Γ.
ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1940

ΦΥΛΛΟ 2
ΤΙΜΗ ΔΡΑΧ. 5

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΤΩΝΗΣ ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ

ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 4 (ΣΥΝΤΑΓΜΑ) ΑΘΗΝΑΙ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΝ

Βιβλιοπωλείον ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Φιλελλήνων 4

Συνδρομή για ένα χρόνο Δραχ. €0

Για τὸ ἐξωτερικὸν Δολλάρια 11)2

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ἡ «Νεοελληνική Λογοτεχνία» θὰ κρίνει μόνο τὰ βιβλία ποὺ τῆς στέλνουν σὲ δυὸ ἀντίτυπα.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Σπύρου Ξανθάκη: Ἀποκαθήλωση (ποιήματα). Ἀθήναι. **Μέλπωσ**
Ἀζιώτη: Σύμπτωση (ποιήματα) Ἀθήναι. **Ι. Μοσχονᾶ:** Φωτόκοσμοι
(ποιήματα) Ἀθήναι. **Μηνᾶ Δημάκη:** Ἡ χαμένη γῆ (ποιήματα) Ἡρά-
κλειο - Κρήτης. **Ὅσα. Ἐλύτη:** Προσανατολισμοὶ (ποιήματα) Ἀθήναι.
Σπύρου Ξανθάκη: Ἡ παρουσία τοῦ Δευτέρου (ποιήματα). Ἀθήναι.
Γ. Σαραντάρη: Στους φίλους μιᾶς ἄλλης χαρᾶς (ποιήματα) Ἀθήναι.
Μιχ. Κάρη: Ἐφιάλτες (διηγήματα) Ἀθήναι. **Γιάννη Νικολαΐδη**
(Οἰκονόμου): Ρυθμοὶ ψυχῆς (ποιήματα) Γιάννινα. **Λεοντ. Κουκούλα:**
"Ἐνα πρωτὶ (ποιήματα) Ἀθήναι. **Παντελῆ Πρεβελάκη:** Ἡ γυμνὴ
ποίησις (ποιήματα) Ἀθήναι. **Παύλου Φλώρου:** Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐπο-
χῆς (μυθιστόρημα) Ἀθήναι.

Ἡ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ» ἐπὶ παραγγελία προμηθεύει
στοὺς ἀναγνώστες τῆς ὅλα τὰ βιβλία ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ τοὺς ἐν-
διαφέρουν. Γιά κάθε παραγγελία γράφετε στὴ διεύθυνση τοῦ Ἐκδο-
τικοῦ μας Οἴκου: Φιλελλήνων 4 Σύνταγμα.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Μηνιαῖο Λογοτεχνικὸ περιοδικὸ
Διευθυντής: **Τώνης Ζαχαράκης**

ΧΡΟΝΟΣ Γ.

ΦΛΕΒΑΡΗΣ 1940

ΤΕΥΧΟΣ 2⁰N

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ Η ΚΡΑΥΓΗ ΤΟΥ

"Ἐνα περιστατικό, ποὺ θὰ τὸ ἀναφέρω παρακάτω, μοῦ δίνει ἀφορμὴ νὰ γράψω τὸ τωρινὸ μου σημείωμα. Στὸ μεταξύ ἄς μοῦ ἐπι-
τραπεῖ νὰ ἐκφράσω τὴ δυσπιστία μου πᾶνω στὸν καθιερωμένο τρόπο
ποῦ μ' αὐτὸν ἐρευνήθηκε συχνότατα τὸ ζήτημα τοῦ βιβλίου. Ὁ τρό-
πος αὐτὸς—ἄς μοῦ τὸ συχωρέσουν ὅσοι τὸν χρησιμοποίησαν, γιατί
πρέπει νὰ λογαριάσει κανεὶς καὶ τίς δυὸ-τρεῖς καλότητες ἐξαιρέσεις
—τράβηξε σχεδὸν πάντα σὲ δρόμους ποὺ σταθήκανε μακριὰ ἀπὸ
τὴν οὐσιαστικὴν περιοχὴ ἀπ' ὅπου καὶ μόνο μπορούσε νὰ πηγᾶσει
τὸ ζήτημα τοῦτο τοῦ βιβλίου.

Νὰ ἐξηγηθῶ, δὲν τὸ θεωρῶ σκόπιμο μιά καὶ τὸ πρᾶμα παίρνει
πολὺ νερό. Τὸ καλύτερο εἶναι νὰ ρωτήσω τοὺς **ειδικούς**: Τί εἶναι
λοιπὸν τὸ βιβλίον; Μάρτυς μου ὁ Θεός, ἐγὼ ἀκόμα δὲν τὰ κατάφερα
νὰ σχηματίσω πᾶνω σ' αὐτὸ μιὰ συγκεκριμένη ἰδέα. Νοιώθω ὅμως
πὼς ὁ πρώτος ὑπαίθριος βιβλιοπώλης τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς εἶναι ἔτοι-
μος νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ καὶ νὰ μὲ ἐπιπλήξῃ δείχνοντάς μου τὸν «Αἰώ-
νιο Σύζυγο». Ποιὸς εἶπε πὼς οἱ ἄνθρωποι τῶν καλαθίων δὲν ἔχουν
κριτήριον; «Ἔργα τῶν διασημοτέρων συγγραφέων, κύριοι, Ντοστο-
γιέφσκη—Ντελλύ...» Δὲ λείει καθόλου ψέμματα: μονάχα αὐτὴ ἡ συ-
νεργασία σοῦ γεννᾷ κάποια ὑποψία καὶ ἀρχίζεις νὰ φυλλομετράς αὐτὸ
τὸ ἀρσενοθήλυκο βιβλίον. Πραγματικὰ μέσα κι' ὄξω εἶναι ἕνα πρᾶμα
αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτο σὰν τὸ «Σύζυγο» τοῦ Ντοστογιέφκη.

Σάν ἀποφασίσεις ὅμως καί τοῦ ρίξεις μιὰ ἐρευνητική ματιά στοῦ ἐσωτερικό, θά δεῖς πῶς τὸ βιβλίό αὐτὸ ἔχει γραφτεῖ ὄχι ἀπὸ τὸ Ντοστογιέφσκη ἢ τὴ Ντελλύ, ἀλλὰ ἀπὸ ἕνα ἀπὸ τοὺς πολλοὺς συνεργάτες αὐτῆς τῆς κυρίας στὴν Ἑλλάδα. Ὅταν οἱ τίτλοι εἶναι κοινὸ χτῆμα ὅλοι οἱ σύζυγοι εἶναι αἰῶνιοι. . . Τὸ λέει ἄλλωστε καί ὁ κύριος μὲ τὸ καρτσάκι.

Γιατί ὅμως θά εἶχε ἄδικο αὐτὸς καί δίκιο μερικοὶ ἄλλοι ποὺ δὲν ἀνήκουν μῆτε στὴ διανοητική του σφαῖρα, μῆτε στοῦ ἐπάγγελμά του καί ὅμως λένε τὰ ἴδια πράγματα; «Ἡ διαφορὰ εἶναι μονάχα στὴ γλῶσσα καί στὴ διατύπωση. Γιατί, εἶναι καί τοῦτο: φτάνει νὰ διατυπώνεις ἐσὺ ὠραῖα τὴ σκέψη τοῦ πλανοδίου ἐμπόρου τῶν «Αἰώνιων Συζύγων» τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς καί τὰ πράγματα ἀλλάζουν ὄψη.

Πῶς ὅμως θά ἦτανε διαφορετικὰ ἀφοῦ ἀπ' ὅλη τὴ γραφτὴ καί προφορικὴ ἴσαμε σήμερα φιλολογία γύρω ἀπὸ τὸ βιβλίον—ὅσο τουλάχιστο θυμᾶμαι, χωρὶς ν' ἀρνηθῶ καί τὴ γόνιμη καί κάπου-κάπου οὐσιαστικὴ πλευρὰ τῆς—δὲ βγαίνει παρὰ πῶς τὸ βιβλίον εἶναι ἕνα εἶδος ἐμπορεύματος καί ὡς τέτοιο ὑπόκειται στοὺς κανόνες ποὺ ρυθμίζουν τίς σχέσεις τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Φυσικά, ὅταν στὴ νεώτερη οἰκονομία καί τὰ ἄτομα ἀκόμα συνιστοῦν οἰκονομικὲς μονάδες, πῶς θά μπορούσε νὰ ἦταν διαφορετικὰ γιὰ τὰ ἔργα τους; Εἶναι ὅμως ἄραγε προσὸν ν' ἀρχίζει κανεὶς τὴν κριτικὴ του ἐχτίμηση πάνω στὰ ἔργα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀποψη ἐκείνη ποὺ κατεβάζει τὸ βιβλίον σὲ μιὰ ποσότητα τυπωμένου χαρτιοῦ;

Τὸν ὄρισμό λοιπὸν τοῦ βιβλίου δὲ θά μᾶς τὸν δώσει ὁ πλανόδιος τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς μὰ ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸ γράφει. Μόνον ἂν συμφωνήσουμε πῶς τὸ βιβλίον εἶναι κιόλα ἕνας ἄνθρωπος καί πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπ' ἔξω κούκλα κι' ἀπὸ μέσα πανούκλα, οὔτε ὅμως καί μπορεῖ ἀκόμη καί κάτω ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀμφίεση νὰ ἔχει τὴν ἀξία ἐνὸς τσιγάρου, τότε θά σκεφτοῦμε καί θά νοιαστοῦμε σωστὰ καί δίκαια γιὰ τὴν τύχη του, ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ μπαίνει στὴ ζυγαριὰ πλάι μὲ ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα τῆς ἀγορᾶς.

Τὸ γεγονὸς πῶς δὲν ἀνήκουν ὅλα τὰ βιβλία στὴν κατηγορία τῶν μεγάλων ἔργων, δὲν δικαιολογεῖ ἀρκετὰ τὴν ἐμπορευματικὴ ἀποψη ποὺ τὴ βλέπω μὲ λύπη μου ν' ἀγκαλιάζει, ἀκόμα καί τὸ συγγραφέα. Ὅταν ἡ δημιουργία μπαίνει στὴν ὑπηρεσίᾳ τῆς πιάτσας, τότε καληνύχτα σας. Βγαίνει λοιπὸν ἀπ' ὅσα λέω, καί δὲν πιστεύω νὰ ἔχει κανένας ἀντίρρηση, πῶς τὸ βιβλίον εἶναι ἕνα ἔργο καί ὡς ἔργο τοῦ ταιριάζει μιὰ καλύτερη τύχη (μιλῶ γιὰ τίς ἀληθινὲς δημιουργίες καί ὄχι γιὰ τὰ τὰ προϊόντα ἄλλων συνθηκῶν). Αὐτὴ ἡ σκέψη πρέπει νὰ εἶναι κοινὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὸ γράφει καί γι' αὐτὸν ποὺ τὸ διαβάζει, χωρὶς

νὰ ἐξαιρέσω ὅλους τοὺς ἄλλους παράγοντες. Ἄμα ξεκινήσουμε ἀπὸ τοῦτὴν ἀρχή, θά ἴδοῦμε νὰ ξεδιπλώνεται μπροστὰ μας ὁ ὅλος τοῦ τοῦ συγκεκριμένου καί οὐσιαστικοῦ πλάτος τὸ ζήτημα.

Ὁ ἄνθρωπος καί τὸ ἔργο πρέπει, σύμφωνα μ' αὐτὰ ποὺ εἴπαμε, νὰ τραβήξουν τὴν προσοχή μας, καί τότε θά νοιώσουμε δίκαιη τὴν ἀγανάκτηση γιὰ τὸ κακὸ ποὺ γίνεται στοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου ἀπὸ μέρος μιᾶς κατηγορίας ἀτόμων (ἀναφέρω μιὰ ἀδικία, θά μπορούσα νὰ ἀρᾶ-διαζα ἕκατὸ τέτοιες, χωρὶς νὰ ἐξαντληθῆ ὁλος ὁ κατάλογος). Ἔτσι σιγά-σιγά ἤρθα στὴν ἀφορμὴ ποὺ μ' ἔκαμε νὰ γράψω τοῦτα τὰ λίγα γιὰ τὸ βιβλίον: Ἐνας νέος, ὁ κ. Καλλιόρης, μᾶς καταγγέλει στοῦ προηγούμενου τεύχους τῆς «Νεοελ. Λογοτεχνίας» πῶς ἡ ὁδὸς Ἀθηνᾶς μαζί μὲ ἄλλα ἀξιολογῆματα παρουσιάζει καί τοῦτο: Προσφέρονται νεοέλληνες συγγραφεῖς, ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐκλεχτοὺς, μέσα σὲ καλάθια «ἀντὶ δυὸ δραχμῶν ἕκαστος».

Ἄν ἦτανε ἡ ἐποχὴ τῆς φράουλας θά τολμοῦσα ἕναν ποιητικὸ παραλληλισμὸ γιὰ νὰ στερεώσω τὰ ἐπιχειρήματά μου σχετικὰ μὲ τὰ πράγματα τῆς ἀγορᾶς, γιὰ νὰ δείξω δηλ. τὴν «ἀείποτε» συγγένεια, ἀνάμεσα σὲ ὠραῖο προϊόν τῆς Κηφισιάς καί στοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου. Ἄλλὰ ὅς μὴν εἴμαστε ἀσεβεῖς καί ὡς προσέξουμε τί μᾶς ἀφηγεῖται στοῦ γράμματος τοῦ ὁ κ. Ὁρέστης Καλλιόρης. «Ἔστερα, λέει, ἀπὸ ἕνα μικρὸ παζάρεμα, πήρα τοὺς «Ἀνθρώπους» δυὸ δραχμῆς. Δὲν ἔχω λοιπὸν ἄδικο νὰ λέω πῶς ὅταν οἱ «ἄνθρωποι» πουλιοῦνται δυὸ δραχμῆς πόσο πρέπει νὰ στοιχίζονται τὰ ἄλλα πράγματα τῆς δημιουργίας;

Ὡστόσο, ἂν καί σέβομαι τὸν πόνο τοῦ κ. Καλλιόρη, πρέπει νὰ τοῦ πῶ πῶς ἡ περίπτωσή του δὲν εἶναι ἀπὸ τίς χειρότερες. Ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Σαίξπηρ, ὁ Ντοστογιέφσκη καί ὁ Ἴψεν ἔπαθαν κάτι πιὸ σοβαρό, ἔμειναν μόνον μὲ τὸ πουκάμισο. Σὰς εἶπα παραπάνω τί ἔπαθε ὁ «Αἰώνιος Σύζυγος» ἀπὸ ἕναν συνεργάτη τῆς μαντᾶμ Ντελλύ στὴν Ἑλλάδα. Τὸν βρῆκε πῶς δὲν ἦτανε καί τόσο «αἰώνιος» καί τὸν ξανάγραψε, τόσο μάλιστα «μετριοφρόνως», ποὺ ἔβαλε στοῦ ἐξώφυλλο ὄχι τὸ ὄνομά του μὰ τὸ ὄνομα ἐνὸς ἄλλου, τοῦ Ντοστογιέφσκη λόγου χάρη.

Δὲ μὲ ἐκπλήττει λοιπὸν τὸ γεγονὸς, ἀφοῦ τέτοια καί χειρότερα μποροῦν νὰ συμβαίνουν σ' ὅλες τίς ὑπαίθριες βιβλιαγορῆς τῆς Εὐρώπης, ὅπως θά ἔλεγε κάποιος, αὐτὸ ποὺ μὲ ἐκπλήττει τὸ εἶπα λίγον πολὺ προηγουμένως καί δὲν ἐπιθυμῶ νὰ τὸ ἐπαναλάβω μιὰ καί μοῦ εἶναι δύσκολο νὰ τοῦ δώσω ἐδῶ τὸ πλάτος ποὺ χρειάζεται, θέτοντάς το τὴν ἴδια στιγμὴ κάτω ἀπὸ τὴν κρίση τῶν ἀνθρώπων ποὺ βλέπουν τὸ βιβλίον, ὄχι ὡς τυπωμένο χαρτὶ μὰ ὡς ζωντανὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος.

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΒΟΥΚΟΛΙΚΟ

Δώθε απ' τὸ φῶς, στὸν ἴσκιο στάσου.
Κάτου απ' τὴ γερασμένη ἐλιά.
Μὴ σὲ θαμπώνει ἢ ἀντηλιά
κι' ἀλαφροκλείς τὰ βλέφαρά σου.

Τὸ μεσημέρι σὲ σαΐτεύει
στὴν πύρινή του ἡλιοβολιά,
καί σοῦ χρυσίζει τὰ μαλλιά
κι' ἀπὸ τὸ δρόμο σὲ πλανεύει.

Λαύρα φυσᾶ ὁ μεσημεριάτης,
μὰ ἐσὺ φαντάζεις μὺγδαλιὰ
στοῦ Γεναριοῦ τὴν ἀγκαλιὰ
ποῦ αἰθεροπλάθει τὴ χαρὰ τῆς.

Τ' ἀμπέλια ποῦ ἀνασαίνουν φλόγα
τῆς δρόσος νεύονται σταλιά
καί καρωμένα τὰ πουλιὰ
στὴν καρπερὴ πλευρίζουν ρόγα.

Πόθος ὀκνὸς τὸ καλοκαίρι
μοῦ σταίνει τὴν κρυφὴ θηλειὰ.
Ὅνειρων μαγικὰ βιολιὰ
σ' ἀρκαδικὰ μὲ φέρνουν μέρη.

Δώθε απ' τὸ φῶς, μὲς στοῦ ἴσκου στάσου,
τὴ δασερὴ, βουβὴ φωλιά.
Εἶναι τοῦ Πάνα ἢ θεία λαλιά
ποῦ ἀλάργα ἀχεῖ τὰ βήματά σου.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο «ΥΠΗΡΕΤΗΣ»,⁽¹⁾

Ὁ «Υπηρέτης» τοῦτος, πᾶνε χρόνια καὶ χρόνια, ποῦ εἶδε κατὰ πρώτη φορὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Γι' αὐτὸ εἶναι σοφός· σοφώτερος ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς γῆς. Ἔχουνε περάσει ἀπ' τὰ μάτια του τρεῖς γενιές ἀνθρώπων. Τοὺς ἀνάθρεψε ἀπὸ τὰ γεννητούρια τους ὡς τὸ θάνατό τους κι' ἔχει ἀποχτήσει πλούσια πείρα. Ξεκίνησε τὸ στάδιό του μιὰ βραδυὰ χοροῦ. Συνώδεψε τὴν ὁμορφὴ κοπέλλα τοῦ σπιτιοῦ στὸν ἐτήσιο μεγάλο χορό. Μὰ ἀπὸ τότε κι' ἔπειτα, ἀπὸ κείνο - κεί τὸ βράδυ ἀχρηστεύτηκε γι' αὐτὸ, ἂν κι' ἔχουνε περάσει κοντὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τότε. Κεῖνὴ ἡ βραδυὰ καρφώθηκε στὸ μυαλό του, κείνο ὑπῆρξε τὸ μεγάλο γεγονὸς τῆς ζωῆς του, καί τὸ θυμᾶται καί τὸ κουβεντιάζει πάντα μὲ πικρία:

— Ἐγώ, σοῦ λέει, γιὰ ἄλλα ἤμουνα προωρισμένος. Πλάστηκα μόνο γιὰ τὴ χαρὰ· κι' ὅμως μιὰ καὶ μοναχὴ φορὰ τὴ γεύτηκα. Αὐτὴ ἡ δική μου ἢ σύμπτωση εἶναι σπάνια τραγικὴ. Πολὺ λίγοι εἶναι κείνοι ποῦ ἀποστρατεύτηκαν μὲ τὴν πρώτη κιόλας δοκιμῇ. Ὅχι πῶς δὲ γίνεται! Στὴ ζωὴ ὅλα γίνονται, ἀφοῦ ἕνας ἀπόγονος τῆς γενιᾶς μας ἀγάπησε μιὰ γυναίκα, περαστικὴ ἦταν ἀπὸ τὸ νησί μας, καί πῆγε κοντὰ τῆς μιὰ βραδυὰ. Ἦταν ἡ πρώτη γυναίκα ποῦ γνώριζε, καί τοῦ γίνηκε καί ἡ τελευταία. Τί φαρμάκι τοῦ ἔχυσε στὸ αἷμα του καί πέθανε σὲ λίγο καιρὸ στὸ τρελλοκομεῖο; ἦταν ἕνα παιδί, καμάρι! εἰκοσιδύο χρονῶ!... Τώρα, μιὰ ἀπόγονος τῆς τρίτης γενιᾶς, μοῦχει ἀναθέσει νὰ πατικῶνω χαρτιὰ πάνω στὸ γραφεῖο, γιὰ νὰ μὴν τὰ παίρνει ὁ ἄνεμος!... Ἐγὼ ποῦ μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρὸ εἶχα τόσο ὑψηλὸ προορισμό: νὰ στροβιλίζουμαι μέσα στὰ φῶτα, στὰ νιάτα καί στὸν ἔρωτα, κατάντησα ἕνας χωροφύλακας! Συχνὰ τὰ χαρτιὰ ποῦ πατικῶνω σηκώνουν κεφάλι· ζητᾶνε νὰ φύγουν· νὰ πετάξουν ὄξω πρὸς τὸ φῶς, μὰ ἐγὼ κάθουμαι σὰν ἐφιάλτης πάνω στὸ στήθος τους! Κ' ἦταν ἡ θέση μου περιζήτητη. Θέση ἀπόλυτης ἐμπιστοσύνης, θέση μὲ μέλλον καί δημιουργικὴ. Ἄν ἔμενα, κι ἀκολουθοῦσα τὴ σταδιοδρομία μου, θὰ ἤμουνα ἕνα ἀτελείωτο, γεμάτο περιπέτειες, ἐρωτικὸ μυθιστόρημα. Μᾶς τὸ λέγανε, σὲ μένα καί στοὺς συναδέλφους μου,

1) Τὴν ἐποχὴ ποῦ οἱ κυρίες φοροῦσαν τὶς μακριεὲς οὐρές, εἶχαν ἀπὸ τὴ ζώνη τους κρεμασμένο ἕναπραματάκι, τὸν «ὕπηρέτη», γιὰ νὰ τοὺς ὑποβαστάζει τὴν οὐρά.

εκείνοι που μᾶς φτιάχνανε ψηλά στη Γαλλία, ἔχετε, μᾶς λέγανε, ν' ἀκούσετε ἐρωτόλογα, κι' ἐκμυστηρεύσεις, καί φιλιὰ, καί καρδιο-χτύπια καί δάκρυα, που πρέπει νὰ κάμετε τὴν καρδιά σας κόμπο, γιὰ ν' ἀνθέξετε, νὰ μὴ ραγίσετε. . . .

Ἐγὼ ἀντὶς γιὰ φιλιὰ κι' ἐρωτόλογα, εἶδα κι' ἄκουσα τίς καθημερινές, τίς πιὸ συνηθισμένες, τίς πιὸ ἀσήμαντες ἀνθρώπινες ἰστορίες. . .

Ἦμouνα γιαλιστερός μὲ γαλάζια σμάλτα, κι' ὄλη μου ἡ φροντίδα θὰ ἦτανε νὰ συγκρατῶ στοὺς χορούς τὴν ἀνασκουμπωμένη οὐρὰ τῆς κυρᾶς μου. Ἐγὼ ἔπρεπε ν' ἀναλαβαίνω αὐτὴ τὴν ἔνια, γιὰ νὰ μποροῦσαν τὰ χέρια τῆς λεύτερα, τὸ ἓνα ν' ἀγκαλιάζει, καί τ' ἄλλο ν' ἀφήνεται στὴ φοῦχτα τοῦ καθαλιέρου. Γιατί ὑπάρχουνε, λέει, ἀγκαλιάσματα, που σαματοῦνε τὸ ἀνθρώπινο μυαλό καί δὲν τὸ ἀφήνουν νὰ λειτουργήσει, μάλιστα τὸ μυαλό τοῦ κοριτσιοῦ, κι' ἔπρεπε νὰ λαβαίνω ἐγὼ τὰ μέτρα μου, γιὰ τὴ νταντελλένια τῆς φουσιτίσα καί τ' ἄλλα τῆς μικροπραματάκια, μαντηλάκια, τσαντοῦλες. . . Καθὼς ἐκείνη θὰ στριφογυρίζει παραδομένη στὴν ἐρωτικὴ συγκίνηση, ἐγὼ μ' ἀκέριο τὸ λογικὸ μου νὰ τὴ φροντίζω. . . Ἔτσι που τῶρα εἶμαι ἀπλωμένος πάνω στ' ἄγραφα φύλλα τοῦ χαρτιοῦ μοιάζω πολὺ μὲ ψαλίδι. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀνοίγω καί κλείνω. Κι' ὅποιος ἔρθει κοντὰ στοῦ γραφεῖο ἢ πρῶτῃ του δουλειὰ εἶναι νὰ μὲ περιεργαστεῖ. Τί ναι τοῦτο; ρωτᾶνε. Ψαλίδι; Ψαλίδι! Ἐγὼ ψαλίδι! Μὰ ἐγὼ, κεῖ που τὸ ψαλίδι ἔχει τίς κοφτερές του αἰχμές, ἔτοιμο γιὰ νὰ πληγώσει, γιὰ νὰ σφάζει, ἐγὼ ἔχω δυὸ μαλακά, ἰδανικά ἀκροδάχτυλα μὲ λαστιχένια τὴν ἐσωτερικὴ τους ἐπιφάνεια, που σφίγγουν εὐγενικά, προσεχτικά, πιὸ προσεχτικά κι' ἀπὸ τὰ πιὸ λεπτεπίλεπτα μωρουδιότικα δαχτυλάκια. Θὰ σφίξουν τὴ νταντελένια φουσιτίσα μὰ δὲ θὰ τῆς κάμουν ποτὲ κακό.

Κεῖνη τὴ βραδιά γίνηκε μιὰ παθητικὴ ἐρωτικὴ ἐξομολόγηση κι' ἀπὸ κείνη τὴν ἐρωτικὴ ἐξομολόγηση, ξεκίνησαν τρεῖς γενιές ἀνθρώπων. Γι' αὐτὸ λέω πὼς τὸ ἐπάγγελμά μου ἦτανε δημιουργικὸ; δημιουργοῦσε οἰκογένειες κι' ἔφτιαχνε ἀνθρώπους. Τὸ κορίτσι ἦτανε θελκτικό. Τέτοια ὁμορφιά δὲν τὴν μεταεῖδα στὴν οἰκογένειά τους. Εἶχε ἀπάνω του ὅλες τίς ὁμορφιές, που δίδει ἡ φύση, μὰ κείνο τὸ βράδυ ἦτανε πλαισιωμένες μὲ ἀνείπωτῃ μελαγχολία καί θλίψη. Ἐβλεπες μιὰ θριαμβευτικὴ ὁμορφιά λουσμμένη στὴν ἀπόγνωση.

Τὴν ἴδια βδομάδα τοῦ χοροῦ εἶχε ἐγκαταλείψει τὴν κοπέλλα μᾶς τὸ παλληκάρι τῆς. Τίς ἐτοιμασίες ὅλες γιὰ χάρη του τίς εἶχε κάνει. Τὸν ἀγαποῦσε δυὸ χρόνια, μὰ τῶρα, ξαφνικά, εἶχε ἀρραβωνιαστεῖ μ' ἓνα κορίτσι τοῦ τόπου, που τὸ λέγανε «ἡ νύφη μὲ τὰ πενήντα πέν-

τε κλειδιά» ἐπειδὴ πενήντα πέντε ἀκίνητα εἶχε στὴν κατοχὴ τῆς. Ἦτανε ὁ ἐρωτᾶς τοὺς μιὰν ἀγάπη «δυνατὴ», «φλογερή», «αἰώνια» που ὅμως πενήντα πέντε, ψυχρά, σιδερένια κλειδιά εἶχαν τὴν δύναμη ἄψε - σβῦσε νὰ τὴν μεταβάλουν σὲ ἀγάπη «ἀσήμαντη», «ψυχρὴ» καί «πρόσκαιρη». Μὰ τὸ κορίτσι τὴ βραδιά τοῦ χοροῦ στολίστηκε μὲ ὄση μπόρεσε προσοχὴ καί φροντίδα κι' ἐγίνε ἀκόμη πιὸ ὁμορφὴ ἀπὸ ὅ,τι ἦτανε. Ὅχι πὼς τὸ ζητοῦσε ἡ καρδιά τῆς, μὰ ἀπὸ πείσμα. Φόρεσε ἓνα φόρεμα ἀπὸ ἄσπρη μεταξωτὴ νταντέλλα πάνω σὲ λευκὸ ταφτᾶ καί τὰ μαῦρα τῆς μάτια, τὰ μαῦρα τῆς μαλλιά γέμισαν τὴν αἴθουσα τοῦ χοροῦ. Ἐνας ἄγνωστος ζήτησε νὰ συστηθεῖ στοῦ ὠραῖο κορίτσι καί νὰ χορέψουν μαζί. Ἐγὼ, παρευτὺς ὀρθώθηκα. Πῆρα μὲ χάρη τὴν νταντελλένια οὐρὰ στ' ἀκροδάχτυλά μου κι' ἀρχίσαμε κ' οἱ τρεῖς μαζί νὰ στριφογυρίζουμε. Εἶχαμε κάμει πολλοὺς γύρους καί δὲν εἶχαν ἀνταλλάξει οὔτε λέξη.

—Σὰν λυπημένη φαίνεστε, τῆς εἶπε τέλος, ἡ μήπως λαθεύω;

—Λυπημένη! Τί θὰ πεῖ λυπημένη; Μπορεῖτε νὰ μοῦ ἐξηγήσετε, τί ἐννοεῖτε λέγοντας ἂν εἶμαι λυπημένη;

—Ἀπαντήσετέ μου ναι ἢ ὄχι καί θὰ σᾶς ἐξηγηθῶ.

—Βρίσκομαι σὲ ἀπόγνωση. . . «λυπημένη» εἶναι λέξη πολὺ χλιαρὴ. . . Ἐλάτε, σᾶς παρακαλῶ, ἂν θέλετε, νὰ βγοῦμε ἔξω ἀπὸ τὴν αἴθουσα νὰ μᾶς φουξέει λίγος ἀέρας! . . . Ἔθ' ἀλιποθυμήσω! πνίγομαι! . . .

—Ναί! ναί! νὰ βγοῦμε! μὰ εἶναι φοβερό ἔξω τὸ κρύο, κι' εἶστε ντυμένη ἀραχνούφαντα. . . Ποῦ εἶναι τὸ παλτό σας; . . .

Ἡ Αἴθουσα τοῦ χοροῦ ἔβγαине στοῦ καπνιστήριο κι' ἀπὸ κεῖ μιὰ πόρτα ὠδηγοῦσε στὸν κήπο. Ἐναν κήπο πνιγμένο στὴν πρασινάδα μὲ φωλιές ἀπὸ περιπλοκάδες, —τὸ καλοκαίρι γινότανε θερινὸ κέντρο μὲ τραπεζάκια καί μαντολινάτες, τότες κινηματογράφοι δὲν ὑπῆρχαν— που τῶρα ἦτανε ἐγκαταλειμμένος. Κάτω ἀπὸ τίς περιπλοκάδες βρισκουνταν σιδερένια τραπεζάκια καί πάγκοι μὲ μάτια ἀνοιγμένες τίς βρεγμένες φτεροῦγες τους. Ὁ καθαλιέρος τὴν τύλιξε μὲ τὸ παλτό τῆς, φόρεσε κι' αὐτὸς τὸ δικό του καί μαζί γύρεψαν ἄσυλο στὸν παγωμένο ἔρημο κήπο.

—Μὰ τί σᾶς συμβαίνει ἐπιτέλους; Τί ἔχετε;

Ἡ κοπέλλα ξέσπασε σὲ λυγμούς. Σὲ γοεροὺς θρήνους. Ἡ πνοή τῆς κοβότανε σταματοῦσε, ἔπαιρνε βαθιὰ ἀνάσα, γιὰ νὰ μὴ λιποθυμήσει, κι' ὁ νέος φοβότανε, πὼς θὰ ξεψυχοῦσε στὰ χέρια του.

—Μὰ πέστε μου τί ἔχετε;

—Ἀγαποῦσα ἓναν ἀνθρωπο, καί μ' ἄφηκε. Μοῦ ἔλεγε ὄλον τὸν καιρὸ πὼς γεννήθηκε γιὰ μένα κι' ἐγὼ γι' αὐτόν, πὼς θὰ σκοτώσει τὸν ἄντρα που θὰ μὲ κοιτάξει ἐρωτικά, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ φαντα-

στεί τη ζωή χωρίς έμένα... μου 'λεγε να μην πικραίνουμαι αν γκρι-
νιάζουμε, γιατί μάς δένει μαζί ένα αδιέρρηχτο συμβόλαιο... Τά πί-
στευε πού τά 'λεγε; γιατί τά 'λεγε;

—Δέν πειράζει, κοπέλλα μου, και τής χάδευε τὸ μικρὸ χεράκι, τής
τὸ ζέσταινε πού ἦτανε παγωμένο, δέν πειράζει, σ' ἄφησε αὐτὸς πού
ἀγαποῦσε, και θά σέ πάρει αὐτὸς πού σ' ἀγάπησε... "Ἐτσι γίνε-
ται στήν ἀγάπη...

—Μά μου 'λεγε φέματα; ἢ μ' ἀγαποῦσε και ξαφνικά με ξέχασε;
Σεῖς θά ξέρετε...

—"Ἐχετε παίξει ποτέ σας κάποιο ἀποκριάτικο παιχνίδι, πού κά-
νουν με τά χαρτιά μιὰ λαμπάδα και τὴν ἀνάβουν, και καθὼς εἶναι
ἀναμμένη τὴν περνᾶνε ἀπὸ χέρι σὲ χέρι και σ' ὅτινος χέρι σβύσει
αὐτὸς θά ὑποστεί τὴν τιμωρία; τὸ ξέρετε αὐτὸ τὸ παιχνίδι;

—Τὸ ξέρω... ναί!.. Τὸ παίζουμε τίς ἀπόκριες.

—Αἴ, λοιπόν, αὐτὸς κρατοῦσε ὡς προχτές τὴν ἀναμμένη λαμπά-
δα. Τώρα τὴν πῆρα ἐγὼ στὰ χέρια μου, κι' ἀπλωσε τὸ χέρι του στὸν
ὄμο της πάνω ἀπὸ τὸ παλτό της, μὰ δὲ σκοπεύω νὰ τὴ μεταβιβάσω
σὲ ἄλλον. Θὰ τὴν κρατῶ ὡς νὰ σβύσει στὰ χέρια μου.

—Μά ἐγὼ εἶμαι ἄρωστη... σὰν νὰ εἶμαι ἄρωστη... Μὲ θέλετε
ἔτσι ἄρωστη;

—Ναί! σὲ θέλω... ὅπως κι' ἂν εἶσαι...

—Θαρθῶ κοντά σας, γιατί εἶστε πιὸ ὁμορφος. Εἶστε χίλιες φορές
καλύτερος ἀπ' αὐτόν, και ξέρω πὼς θά ζηλέψει... Εἶναι φοβερὰ ζη-
λιάρης· ἄμα με δεῖ δίπλα σας, ξέρω πὼς θά σκάσει ἀπὸ τὸ κακό του.
Θάναι ὅμως χαρὰ μου, θά νοιώσω ἰκανοποίηση ἀν τὸν δῶ πικραμένο,
μετανιωμένο, μειωμένο... θαρθῶ κοντά σας γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῶ...

Κι' ἄρχισε ξανά νὰ κλαίει γοερά, μέσα στὰ χέρια τοῦ ἀγνωστοῦ
καβαλιέρου.

—"Ἐλα κοντά μου, κι' ὅπως θέλει ἄς εἶναι... θά τὸν ἐκδικηθοῦμε
μαζί...

—Μὰ εἶναι σωστό; σεῖς νὰ μ' ἀγαπάτε, κι' ἐγὼ νὰ σᾶς μεταχει-
ριστῶ ὡς ἓνα μέσο;

—Ναί! εἶναι σωστό. "Ὅ,τι θά κάνεις, θά τὸ βρίσκω σωστό... και
στὸ μεταξύ θά κυλίσει ὁ καιρός. Ξέρεις τί εἶναι ὁ καιρός; καθὼς κυ-
λάει ὄλο και σκεπάζει, ὄλο και κρύβει τὰ περασμένα... ὄλο και θά
τὰ ξεμακρᾶνει ἀπὸ τὴ μνήμη μας.

Τῆς εἶπε πολλὰ πού δέν τὰ θυμᾶμαι ὄλα. Τόσα χρόνια ἔχουνε
περάσει ἀπὸ τότε. "Ὅ,τι θυμᾶμαι καλά, εἶναι πὼς δέν ξαναπήγαμε
σὲ χορὸ. Δέν ἤθελε, ὁ ἄντρας της. Γιατί ἀληθινὰ παντρεύτηκαν με
τὸν ἀγνωστο, προτοῦ κλείσει μῆνας ἀπὸ κείνη τὴ βραδιὰ τῆς πρώ-

της τους ἀντάμωσης. Κι' ἐγὼ—μ' ἀγαποῦσαν πάντα πολὺ, γιατί, λεί,
τοὺς θύμιζα τίς καλύτερες στιγμὲς τῆς ζωῆς τους—ἔμεινα πιὰ στήν
οἰκογένεια σὰν ἓνα ἱερὸ κειμήλιο. Τώρα ὅμως, ἄμα πέθαναν αὐτοί,
ἄμα πέθαναν και τὰ παιδιὰ τους, ἀπὸ τὴ δεύτερη και τὴν τρίτη γενιά
εἶμαι πιὰ ἐδῶ μέσα ὀλότελα ξένος. Ξέρουνε πόσων χρόνων ἡλικία
ἀριθμῶ ἐξ αἰτίας τῆς χρήσης μου. Εἶναι, λένε, ἓνα ἐργαλεῖο—ἔτσι
ἰκανοποιοῦν τὴν περιέργεια τῶν ἐπισκεπτῶν, πού με περιεργάζονται
και θένε νὰ μάθουν σὲ τί χρησιμεύω—τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ
πού οἱ κυρίες φοροῦσαν μακριές οὐρές και πήγαιναν στοὺς χοροὺς,
και τοὺς δείχνουν πρόχειρα, σὲ ὅ,τι τύχει ροῦχο, τὸ μηχανισμό μου.
Τώρα τὸ κρατᾶμε, τὸ ἀγαπάμε—τότες τὸ ἔλεγαν «ὑπηρέτη»—γιατί
εἶναι ἓνα πολυγερασμένο ἡρωϊκὸ ἀντικείμενο. Χάθηκαν ἄνθρωποι
μέσα στήν οἰκογένεια, περάσαμε λογιῆς λογιῆς μπόρες, ἐπαναστάσεις και
ξεσηκωμούς, μὰ τοῦτο τὸ πραγματάκι ἔχει κολλήσει στὸ πετσί μας.
Μοιάζει με τοὺς σκλάβους, με τοὺς δούλους τοῦ παλιοῦ καιροῦ, πού
γενοῦσαν κοντὰ σ' ἄφεντικά τους, κι' ἀλλάζανε μόνο δουλειές
ἀνάλογα με τὴν ἡλικία τους, γερασμένοι, γίνονταν πιὰ ἀνίκανοι γιὰ
τίς βαριές λάτρες, ξένανε μόνο μαλλιά ἢ φυλάγανε τὰ πρόβατα...
βάλαμε κι' ἐμεῖς τοῦτον, νὰ πατικῶνει τὰ χαρτιά και κάθεται ὄλη μέρα
φαρδὺς πλατύς. Τὸν χρησιμοποιοῦμε ἔτσι, γιὰ νὰ μὴ θαρρεῖ, πὼς εἶναι
ὀλότελα ἄχρηστος.

ΕΛΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ

HEINE

ΦΕΡ' ΤΟ ΔΙΚΟ ΣΟΥ Σ' ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΟΥ ΜΑΓΟΥΛΟ

Φέρ' τὸ δικό σου σ' τὸ δικό μου μάγουλο,
νὰ τρέχουνε τὰ δάκρυα ἐνωμένα.
Σφίξ' τὴν καρδιά σου σ' τὴ δική μου τὴν καρδιά,
μαζί νὰ πάλλουν στήθη πονεμένα.

Και ὅταν μαζί κυλάει σ' τὴ φοβερὴ φωτιά
τὸ δάκρυ τὸ θερμὸ, τὸ φλογισμένο,
και δυνατὰ σὲ σφίγγω μεσ' σ' τὴν ἀγκαλιά,
ἀπὸ τὸν πόθο, ἄχ, τὸ γλυκὸ πεθαίνω.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

ΤΑ ΓΥΑΛΕΝΙΑ ΜΑΤΙΑ

Ὁ Ρίτας ἀκουμπάει τὴ ράχη του στὶς πλευρὲς τοῦ βαγονιοῦ καὶ φαίνεται σὰ νὰ μὴν ἔχει πνοή, μὰ ἡ σκέψη του δουλεύει... Γύρω ἢ νύχτα εἶναι πεσμένη καὶ μονάχα ἡ ἀντιφεγγιὰ τοῦ ξάστερου οὐρανοῦ ποὺ φαίνεται πίσω ἀπ' τὰ βρώμικα τζάμια τῶν μικρῶν παραθυριῶν ἀφίνει κάπως νὰ ξεχωρίζουνε οἱ σκιὲς τῶν συντρόφων του... Ἀπόψε κάποιος λείπει. Χτὲς τὸ βράδυ δὲν ἔβλεπε, ὅπως τούτη τὴν ὥρα, ἀδειανὴ τὴν ἀντικρυνὴ θέση. Μὰ ποιὸς νᾶναι;... Παιδεύει τὸ μυαλό του ἄδικα... Ἴσως ὁ Κάρος, ὁ γυιὸς τῆς Δημήτρα νινας ποὺρχότανε κάθε βρόδου γύρω ἀπ' τὸ βαγόνι καὶ ξεφώνιζε ἔτσι ποὺ σηκωνότανε ὁ κόσμος στὸ ποδάρι κι' αὐτοὶ γλυστράγανε κάτω ἀπ' τὶς χορταριασμένες ράγες. Ὁχι... Μπορεῖ νᾶναι ὁ Μίτιας ὁ Πρίγκηπας. (Τὸν λέγανε ἔτσι γιατί φαινότανε πὼς εἶχε ξεπέσει ἀπ' ἄλλους κόσμους μὲ τὸ παράξενο-ῦφος του καὶ τοὺς τρόπους ποὺ τοὺς ἔκανε νὰ μὴν ἔχουνε πολλὲς κουβέντες μαζύ του, μὰ, μὲ ὅλα ταῦτα νὰ τὸν σέβονται καὶ νὰ τὸν ὑπηρετᾶνε. Σφιγγότανε αὐτός, οὐρλιαζε σὰ δαρμένος σκύλος στὴν ἄκρη του, τρέχανε οἱ ἄλλοι καὶ τοῦ πάσερναν μιὰν ἄσπρη νυχιά... Ἦτανε ἀλήθεια ἕνας ἄνθρωπος ποῦχε κάτι ἀλλοιώτικο πάνω του, κι' ἄς μὴν ἤξερε κανένας τὸ ποῦθε ρχότανε, καὶ τὸ πὼς εἶχε ἀράξει κοντά τους...)

Ὁχι οὔτε ὁ Μίτιας μπορεῖ νᾶτανε... Χτὲς ἀκόμη ἔμενε στητός στὴν ἄκρη του, γεμάτος ζωὴ κι' ἄς γυάλιζαν τὰ μάτια του, κι' ἄς ἦτανε ἄσπρος σὰ τὴ διαολόσκονη ποὺ μπαίνει στὸ αἷμα του κι' ἔσβυνε τὴν ἀβάσταχτή του φλόγα...

Ὁ Ρίτας σκέφτεται, μὰ δὲ μπορεῖ νὰ βρεῖ ποιὸς λείπει ἀπ' τὴν ἀπέναντι πλευρά. Ὑστερα ἀποκαωμένος—τί σημασία ἔχει ποιὸς λείπει;—διώχνει ἀπ' τὸ μυαλό του αὐτὲς τὶς σκέψεις κι' ἀφίνει νὰ τὸν πλημμυρίσει ἡ σιωπὴ τοῦ βαγονιοῦ... Ἀλήθεια τί σιωπὴ... Δὲν ἀκούγεται παρὰ ὁ στρίγγλικος ἦχος τῶν θεόρατων γερανῶν ποὺ δουλεύουν κάτω στὸ λιμάνι κι' ἀλαφρώνουν τ' ἀμπάρια τῶν κοσμογυρισμένων καραβιῶν ἀπ' τὶςπραμάτειες τους... Ξαφνικά κάποιος παραμιλάει πάνω στὸν ὕπνο κι' ἡ φωνὴ του σπάει τὴ σιωπὴ ἄγρια καὶ φέρνει ἕνα κρῦο πράμα στὰ μέσα του... Ἀνασαινεὶ βαθειά... Πολεμάει νὰ λυτρωθεῖ ἀπ' αὐτὸ ποὺ ὅσο πάει φουσκώνει ὑπουλα στὸ στηθος του καὶ τὸν πνίγει. Κάλεῖ ἕνα λογαριασμό... Τί ὥρα νᾶναι ἄραγε;... Ὁμως θυμᾶται πὼς θᾶπρεπε τώρα νὰ μὴν ἔνοιωθε τίποτα ἀπὸ τὰ γύρω του. Οὔτε τὸ χῶρο τοῦ βαγονιοῦ ποὺ στένευε,

ΤΟ ΠΑΠΙ

Τί πασίφωτη ἡμέρα,
τί Θεοῦ τρανὴ χαρά,
τὸ παπὶ νὰ πάει γιὰ πέρα
στὰ νερά.

Καὶ ἀπόψε ἴσα - ἴσα
κάμπιες ἔβλεπε σωρὸ
στὰ ὄνειρά του τὰ παπίσια
τὸ μωρό...

Ὁχι καὶ νάτο τώρα νάτο
— βόηθα Παναγιὰ Κυρά —
τὸ παπὶ ποὺ πάει κουνάτο
στὰ νερά,

Μιά σκουλήκα, μιὰν ἀντέρα
νὰ πετύχει ἐκεῖ καί: Ἄπ!...
(μὲ τὴ μύτη του—σὰ σφαῖρα)
μιὰ καὶ χλάπ!...

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

στένευε και τὸν ἔκλεινε σφιχτὰ στὶς πλευρές του, οὔτε τὴν ἀνυπόφορη βρωμιὰ ποὺ τρέλλαινε τὰ ρουθούνια του. Δὲ γίνεται ἀλλοιώτικα . . .
 "Ὁ Λαδοπόντικας σίγουρα μολεμένη τοῦ τὴν πάσσαρε τὴ σκόνη. Μολεμένη μὲ ντεπεσύρι. . . "Ὅλα τὰ κάνουνε οἱ ἄτιμοι . . . Αὐτοὶ ποὺ δὲν ἔχουνε θεό, ποὺ μπήγουν σὲ τοῦτες τὶς σάρκες τὰ σουβλερά τους νύχια καὶ τὶς ξεσχίζουν ἀλύπητα . . .

Αἰσθάνεται πὼς κρυώνει, πὼς ἀγγίζει τὸ κορμί του ἓνα ψιλὸ, κοφτερὸ ρῖγος, καὶ κουλουριάζεται πιὸ κοντὰ στοὺς πλαῖνούς του. Κάπου ἀκουμπάει τὸ κεφάλι του κι' ὁ ἄλλος γέρνει ἀπάνω στὸν Ρίτα καὶ τοῦ στέλνει κατὰ πρόσωπο τὴ ζεστή του ἀνάσα . . . Κάνει τότες μιὰ προσπάθεια νὰ τραβηχτεῖ λίγο παράμερα, νὰ λευτερωθεῖ ἀλλὰ στέκεται τοῦτο ἀδύνατο καὶ μένει μὲ τὸ μάτι μισόκλειστο καὶ στυλωμένο στ' ἀντικρυνὸ μικρὸ καγκελωτὸ παράθυρο. . . Περνᾶνε ἔτσι μερικὰ λεφτὰ—ἴσως καὶ ὦρα—σιωπῆς. Τὸ σκοτάδι ὅλο καὶ πιὸ πηχτὸ γίνεται μέσα στὸ βαγόνι καὶ φέρνει στ' αὐτιά του ἓναν παράξενο βόμβο. . . "Ἐνα πολὺφωνο τσιτσιρητὸ σὰ νᾶναι κάτι ζωντανό, νὰ κλείνει στὴ ζοφερὴ πίσσα του ἑκατομμύρια ἀπὸ μικρὲς ζωές. . .

Ξαφνικά, τοῦ φαίνεται πὼς ἀπ' τὸ μικρὸ παράθυρο ὀρμάει μέσα στὸ βαγόνι χεῖμαρρος ἀπὸ κάτασπρο φῶς. "Ἐνα φῶς ποὺ πλημμυρίζει σιγὰ-σιγὰ καὶ τὴ μικρότερη γωνιὰ καὶ σὲ γεμίζει ἀνακούφιση. . . Κοιτάζει καλά. Χώνει τὸ μάτι του παντοῦ καὶ δὲν τοῦ μένει καμμιὰ ἀμφιβολία. "Ὅλο τὸ βαγόνι εἶναι πλημμυρισμένο στὸ φῶς, κι' ἀκόμη πάνω ἀπ' τὸ παράθυρο—ποῖος εἶπε ὅ,τι εἶχε κάγκελα. . .—ἓνα σωρὸ πράματα τρεμοπαίζουν. . . "Ἀνοίγει τὸ στόμα του καὶ μπήγει μιὰ δυνατὴ φωνή. Εἶναι ἓνα χαρούμενο ξέσπασμα, ἓνα βάρος ποὺ βγαίνει ἀπ' τὰ μέσα του, καὶ τὸν ἀλαφρώνει. . . Τὸ τραῖνο. . . ναι τὸ τραῖνο φεύγει. . . Πίσω ἀπ' τὸ παράθυρο ξεχωρίζει τὰ δέντρα, τὶς στέγες τῶν σπιτιῶν π' ἀφήνει ξοπίσω του, τὰ βουνὰ μὲ τὶς καταπράσινες πλαγιές τους, τὰ πυκνὰ καὶ πεντάμορφα δάση. . . "Ἀκούει τώρα καθαρά, πολὺ καθαρά καὶ τὸ ρυθμικὸ κρότο ποὺ κάνουν στὶς ράγες οἱ τροχοὶ του. Τα-κα-τά. . . Τα-κα-τά. . . Τα-κα-τά. . .

—Πρίγκηπα φεύγουμε. . . φωνάζει γεμάτος χαρὰ κι' ἀπλώνει τὰ χέρια του πάνω στὸν πλαῖνό του. . . Φεύγουμε. . . Φεύγουμε. . . Πᾶμε γιὰ μακριά. . . Γιὰ πολὺ μακριά. . . Τ' ἀκοῦς Πρίγκηπα; . . .

"Ὁ Ρίτας λαφάζει ἀπ' τὶς φωνές καὶ τὰ γέλια, κι' ὕστερα πάλι σιγὰ-σιγὰ σωπαίνει. Τὸ στήθος του, φουσκωμένο σὰ θάλασσα ποῦζησε μιὰ γερὴ μπόρα, ἀνεβοκατεβαίνει λίγο ἀκόμα, κι' ἔπειτα γαληνεύει. Ξαναγίνεται ἤρεμο σὰ νὰ μὴ τὸ τάραζε τίποτα πιά. . . Τίποτα. . . Οὔτε ὁ χῶρος ποὺ στένευε, ποὺ κλείνε ὅσο πήγαινε τὸ κορμί του, οὔτε ἡ βρωμιὰ ποὺ πλημμύριζε τὰ γύρω, οὔτε τὸ φῶς τῶν μικρῶν ἡ-

λεχτρικῶν φαναριῶν ἐκείνων, ποῦχαν πηδήξει ἀναπάντεχα στὸ βαγόνι—τὸ βαγόνι ποῦμενε χρόνια καὶ χρόνια στὴν ἴδια, παράμερη θέση τοῦ Σταθμοῦ σὰν νὰ τὸ κράταγε σφιχτὰ κοντὰ τῆς ἡ χορταριασμένη γῆ—καὶ κοίταζαν τώρα τὸ ὠχρὸ σὰν θειάφινο πρόσωπό του καὶ τὰ γυαλένια του μάτια. . . Τὰ γυαλένια μάτια ποὺ λὲς κι' ἔβλεπαν ἀκόμη τὸ τραῖνο νὰ φεύγει κι' εἶχαν μέσα τους μιὰν ἐκφραση ὑπέρτατης χαρᾶς. . .

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΜΟΝΑΞΙΑ . . .

— 'Αλαργινά, φῶτα χλωμά,
 ποὺ σιγορέβετε.
 Γλυκά, χεράκια μου, θερμά,
 ποὺ μὲ γυρεύετε.

— πόσο σὰς νοιώθω στὴν καρδιά,
 φῶτα ποὺ τρέμετε.
 Τὴ φοβερὴ μου μοναξιά,
 πὼς τὴν αὐξάινετε!

— Πόσες, ἀγάπης, ζωγραφιές,
 πιὰ ξεθωριάσανε.
 'Ἀπὸ τοῦ χρόνου τὶς βροχές,
 καὶ μὲ γεράσανε!

— Γλαῦκες, ἡ θύμησες, περνοῦν
 καὶ ξεφωνίζουνε.
 Τ' ἄστρα, ψηλά, ψυχορραγοῦν,
 κι' ὅλο ψελλίζουνε.

— 'Αλαργινά, φῶτα χλωμά,
 ποὺ σιγορέβετε.
 Γλυκά, χεράκια μου, θερμά
 ποὺ μὲ γυρεύετε.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΩΝΗΣ

ΝΕΟΙ ΠΕΖΟΓΡΑΦΟΙ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ ΠΑΝΤΟΤΕΙΝΟ

Κανείς δέν ξμαθε ποιός είναι ό Κοντός μέ μάτια μαυρα ύγρά πού στριφογυρίζουνε άνήσυχα στίς κόγχες τους... Ένα σωρό ρυτίδες στό πρόσωπο και τά μαλλιά του γκριζα και πάντα άχτένιστα.

Τίς περισσότερες ώρες του περνάει κλεισμένος στην κάμαρή του, ανάμεσα σέ βιβλία και χαρτιά, και μοναχά σάν ό ούρανός είναι βαρύς και συννεφιασμένος κι' ή μέρα δίχως φώς και χαρά, περπατάει μονάχος στό πάρκο· στή μυστική σιωπή του θαρρείς κάτι γυρεύει για νάβρει...

Τώρα λίγες μέρες τόν βλέπεις ταχτικά· φθινόπωρο: Σύννεφα μαυρα άργοδιαβαίνουν μεγαλόπρεπα στόν ούρανό... Τά πουλιά κυνηγημένα φεύγουν μακριά· σ' ούλη την Πλάση μι' άνατριχίλα, μιá θλίψη πικρή...

Χοντρές σταγόνες βροχής δάκρυα τ' ούρανοϋ πέφτουν άργά, και τ' άγέρι μυρωμένο παράπονα χίλια και λόγια μυστικά πονεμένα μέ τά φύλλα τών δεντριών σιγολέει...

Μιά μυρουδιά γής νοτισμένης, και κάποιο τρίξιμο, νανούρισμα άλαφρό, άλαφρό...

Στά μάτια του μαργαριτάρια από δάκρυα λάμπουν παράξενα, κι' ή χλωμή θλιμένη μορφή του πικρό τραγούδι νοσταλγίας, ανιστόρητου καημοϋ.

Άκουμπισμένος σέ μιάν άκρη φέρνει στό νοϋ του τó θλιβερό, πονεμένο τής ζωής του φθινόπωρο.

Καμιά άνοιξιάτικη αύγη δέ φώτισε τó σκοτάδι τοϋ πόνου του, κανένα άστέρι χαρᾶς δέ γλύκανε τόν καημό του.

Κ' εκείνη πού ήρθε σάν "Ηλιος λαμπρός και τοϋ γέμισε την πικρή του ζωή από άνέσπερο φώς παραδείσου, ή γυναίκα πού στάλεξε στην παραγμένη από την άμφιβολία ψυχή του άγια γαλήνη, και λαχτάρα κρυφή μυστική, γλύκα ύπερούσια πού γέμισε τή νύχτα του από γλυκόλαλους σκοπούς άηδονιών, και δρόμους καινούργιους δλο φώς και χαρά τοϋ φανέρωσε, σά φθινοπωρινό φύλλο, σά λουλούδι άβρό χλωμιασε και μαράθηκε, μάδησε στόν καυτερό λίβα τής άρρώστειας σ' ένα φτωχικό νοσοκομείου κρεβάτι, ένα πένθιμο, συννεφιασμένο—σάν τó σημερινό—φθινοπωρινό δειλινό.

Στό φριχτό, στό σκληρό, χτύπημα τής μοίρας όσο κι' άν ένωσε τά χέρια σέ ίκεσία θερμή, στάθηκε τόσο αδύναμος.

Κρύωνε και δίψαγε τόσο... Πονούσε περισσότερο!

Στήν είσοδο τοϋ νοσοκομείου τών φθισικών τίς μέρες, και στή μάντρα του τίς νύχτες, δέν είχε τίποτ' άλλο από τά δάκρυά του τά θερμά νά προσφέρει...

Ή άγωνία κι' ό καημός του... Ή ψυχή του κρεμότανε από τά χείλη τά σφιγμένα τών ανθρώπων μέ τίς άύστηρες φυσιονωμίες, και τίς λευκές καμιζόλες.

Μέσα στην άρμονία τής νύχτας, στίς άτέλειωτες φριχτές ώρες τής άναμονής, όλα τοϋ μιλούσαν παράξενα:

Τούλεγαν τόσα πολλά για τή χαρά και τόν πόνο τόν ανθρώπινο πού δέν έχουν τέλος, για τή λαχτάρα και την άγάπη, για τήν όμορφιά και την άλήθεια, για τó θάνατο...

Τοϋ μιλούσαν για τά βουρκωμένα μάτια πού λεύτερα νά κλάψουν δέν μπορουν, για τίς ραγισμένες καρδιές και τά βουβά παράπονα, για τά λαβωμένα πουλάκια π' άργοπεθαίνουν δίχως βοήθεια μέ σπασμένα φτερά...

Ένα δειλινό σάν τó σημερινό πένθιμο, την ώρα πού τά φύλλα στενάζαν στά κλαδιά και τ' άγέρι χίλια λόγια πονεμένα ψιθύριζε, την ώρα πού χοντρές σταγόνες βροχής, δάκρυα τ' ούρανοϋ, πέφταν στην γή και τά πουλιά κυνηγημένα, τρομαγμένα, πετοϋσαν, όλα τελείωσαν, όλα φτερούγισαν και σβύσαν...

Τίς νύχτες δέν έκλεινε μάτι· ράντιζε τó μαξιλάρι του μέ δάκρυα καυτά, ένω ή βροχή ή άδιάκοπη και τά κίτρινα φύλλα συνόδευσαν άργά και ρυθμικά τó βαρύ μοιρολόι...

*
**

Κι' ό φίλος... ό άγαπημένος φίλος: πού ό καημός του ήταν και δικός του, ή χαρά του δική του άγαλλίαση...

Μετράγανε τίς νύχτες τ' άστέρια και άκούγανε μέ μάτια ύγρά τά μυστικά λόγια τής θάλασσας πού φιλούσε τρυφερά τά χαλίκια...

Σ' ένα πιάτο τρώγανε ό,τι καλό, και τó ψωμί τους ξερό, μερικά βράδυα μουσκεμένο μέ δάκρυα...

Τίποτα δέν τούς χώρισε. Τή γυναίκα πού λάτρεψε κείνος την είχε ό άλλος άδερφή!...

Ένα δειλινό πένθιμο—σάν τó σημερινό θλιβερό—πέταξε κι' εκείνος μαζι μέ τά πουλιά, ταξίδεψε μακριά, χωρίς καμιά έλπίδα γυρισμοϋ, κι' έμεινε πάλι μόνος περισσότερο από κάθε άλλη φορά!

Κι' ύστερα τὸ ἄλλο φθινόπωρο ἢ ἀρρώστεια τῆς μάννας· στὸ ἡμερολόγιό του ἔγραφε:

«Ἡ μάννα... τὸ τραγούδι τῆς... Πῶς σὲ κάθε στιγμή τὴν καρδιά μου μερώνει, καὶ τὸ παραμικρὸ τῆς ἀναστέναγμα μου κάνει τὴ ζωὴ φαρμάκι ἀγλύκαντο...

Ὁ ἴσκιος τῆς μου δίνει τόση δύναμη καὶ σὰν τὰ μάτια τῆς κοιτάζω παίρνω καινούργια ἐλπίδα γιὰ τὸ δύσβατο στρατὶ τῆς ζωῆς...

Ἡ πιὸ κρυφὴ μου λαχτάρα, ἡ μάννα πού ὁ χαμὸς τῆς θᾶναι τὸ αἰώνιό μου στέναγμα, ὁ μοναδικὸς μέχρι τὸν τάφο καμὸς μου...»

Κάθε τι περνᾶει ἀπ' τὸ νοῦ του σὰ λιτανεῖα πένθιμη θλιβερή...

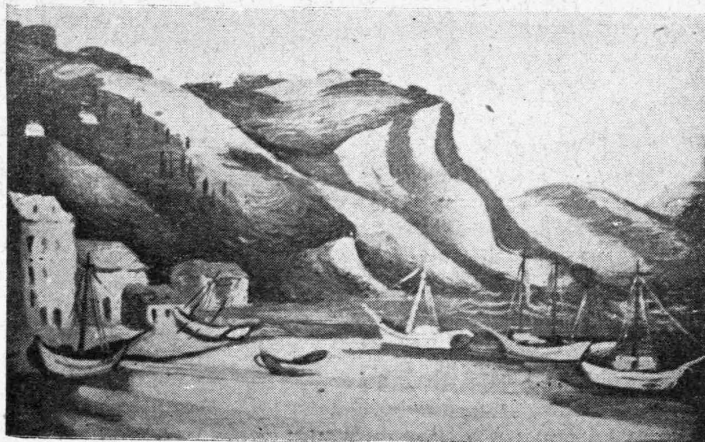
Τὰ φύλλα στενάζουν στὰ κλαδιά, τὰ πουλιὰ κυνηγημένα φεύγουν μακριὰ, σταγόνες βροχῆς πέφτουν ἄργα ρυθμικά...

Κι' ἔτσι ὅπως σέρνει μὲ κόπο τὰ βήματά του στὸ πάρκο, χοντρές σταγόνες τὰ δάκρυα ἀπὸ τὸ συννεφιασμένο οὐρανὸ τῆς ψυχῆς του κυλᾶνε, αὐλακάκια χρυσὰ στὰ ρυτιδωμένα του μάγουλα.

Ἐνῶ τὰ κατακίτρινα φύλλα μὲ συμπόνοια τὸν ραίνουν...

ΣΩΤΗΡΗΣ ΘΑΝ. ΤΖΑΒΑΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ «ΟΜΑΔΟΣ ΤΕΧΝΗΣ»

Α. Ἀστεριάδη

Τοπίον Σαλαμίνοσ

ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ὅταν τὸ φθινόπωρο τοῦ 1927 εἶδε τὸ φῶς τὸ κυριώτερο ποιητικὸ ἔργο τοῦ Καρυωτάκη κι' ὅταν ἀκόμη ἡ κριτικὴ τοῦ τόπου μας ἦταν κάπως διστακτικὴ γιὰ τὸν ποιητὴ τῶν «Ἐλεγείων καὶ Σατύρων» εἴχαμε τὸ θάρρος πρῶτοι νὰ τονίσουμε τὴ σημασίαν τῆς συλλογῆς ἐκείνης. Ὁ Καρυωτάκης ἦταν ἕνας σκεπτόμενος μέσα στὴν ποιητικὴ κενότητα, τὴ φλυαρία καὶ τὸ ρητορισμὸ τῆς ἐποχῆς του, ἕνας ποῦχε ζήσει ὅ,τι ἔγραφε, ἕνας πού τουλάχιστον ἀφομοίωσε προσωπικὰ ὅ,τι ἔπαιρνε ἀπὸ τοὺς ξένους καὶ ἐθαύμαζε τὴν ποιητικὴ ὕλη, τὴν κατέστρωνε μέσα του, τὴ μελετοῦσε καὶ τὴν ἐνοιῶθε πρὶν τὴν ρίξει στὸ χαρτί. Καὶ ἀφομοίωσε ὄχι ὅ,τι τύχαινε, ἀλλ' ὅ,τι βρισκόταν σ' ἄμεση σχέση μὲ τὴν ψυχικὴ ἰδιοσυγκρασία του καὶ τὶς φιλοσοφικὰς κλίσεις του. Ὑπῆρξε πολὺ φίλος μας στὰ φοιτητικὰ χρόνια καὶ εἴχαμε τὴν εὐτυχία πρῶτοι νὰ ἀκούσουμε τοὺς στίχους πού κατόπιν δημοσίευε. Τώρα ἔχουμε μπροστά μας ὅλο του τὸ ἔργο καὶ συγχρόνως τὴν προοπτικὴ τοῦ χρόνου. Φέρει τὸν τίτλο «Ἕνας νέος Λυρικὸς» Κ. Καρυωτάκη «Ἐλεγείες καὶ Σάτυρες».

Νὰ μὴ ποιητικὴ συλλογὴ πού περιλαμβάνει τὴν ἐποχὴ μας, τὴ μεταπολεμικὴ ἐποχὴ, τὴ μουνδιασμένη αὐτὴ ἐποχὴ, πού ὅταν δὲν τὴν ἐμπνέει ἡ ἐπανάσταση, τὴν ἀπελπίζει τὸ θέαμα τοῦ κόσμου. Τὸ νὰ σατυροῦναι κανεὶς τὴν ἐποχὴ του ἢ ἔχει πολὺ δύναμη καὶ στέκεται κυριαρχικὰ πιὸ πάνω τῆς, ἢ ἔχει πολὺ πικρία καὶ τὴν πικρία του τὴν ἐξωτερικεύει μὲ τραγικὰ μειδιάματα. Αὐτὴ τὴν τελευταία πικρία θέλει νὰ μᾶς μεταδώσει καὶ ὁ ποιητὴς τῶν «Ἐλεγείων καὶ Σατύρων». Εἴτε σατυροῦναι εἴτε πενθεῖ γιὰ τὴ ζωὴ, ποτὲ δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὴν κυρίαρχη ἰδέαν πού δεσπόζει τὴ σκέψιν του: ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευση γιὰ τὸ θέαμα τοῦ κόσμου καὶ ἀπὸ τὴν εἰλικρίνεια, πού νὰ ἐκφράζει τὴ θλίψιν πιστὰ κι' ἀληθινὰ.

Ὁ ποιητὴς ἔχει πάντοτε κάτι νὰ μᾶς ἀποκαλύψει τὴν εὐγενειὰ του ψυχῆ, τὴν εὐγενειὰ του διάθεσιν μπροστὰ στὴν τραγικότητα τῆς ζωῆς. Γιατὶ οἱ «Σάτυρες» εἶναι γιομάτες συγκίνηση ἀπὸ τὴν ψυχὴ του, εἶναι γιομάτες συγκίνηση καὶ αἴσθημα, εἶναι τέλος γιομάτες γυμνὴ ἀλήθεια. Κι' αὐτὸ ἀποτελεῖ μὴ μοναδικὴ ἐξαιρεση μέσα στὴ σύγχρονη τέχνη μας, πού ἐπιδιώκει ὄχι τὴν εἰλικρίνεια, μὰ τὴν ἐκζητήση. Ἡ τέχνη τοῦ Καρυωτάκη δὲν ἔξορει νὰ ψεύδεται, δὲν ζητεῖ νὰ ξεπατηήσει. Δὲν ἐπιδιώκει μὴ τεχνικὴ μονάχα ἐκνοποίηση. Βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν ψυχὴ του. Εἶναι πικραμένη, περιντυμένη κρόσια καὶ λουσιμένη στὰ δάκρυα.

Ἡ Φιλοσοφία τῆς ζωῆς, ὅπως μᾶς τὴν παρουσιάζει ὁ Καρυωτάκης, εἶναι στυγνὴ, εἶναι ἀπογοητευτικὴ καὶ ἀπαισιόδοξη. Κι' ὅμως ὅπως τὴν τε-

χνουργεί μέσα στην ποίηση του ούτε μάς θλίβει ούτε μάς πιέζει κι' απελπίζει. Ἡ φιλοσοφία τῆς Νιθβάνας, ἡ φιλοσοφία τῆς ματαιότητας, ἀντί νά μάς γιομίσει ἀπογοήτευση, μάς πλημμυρεῖ ἀπό ἐγκαρτέρηση, ἀπό μιὰ παθητικότητα, ἀπό μιὰ λυτρωτική ἀδιαφορία. Μᾶς λέει πὼς τῆ ζωῆ, ἂν καὶ τέτοια, ἂν καὶ γιομάτη θάνατο, θλίψη, ἀξίζει νά τὴν παρατείνουμε, ὄχι γιὰ τὶς ἐκπλήξεις τῆς ἀλλὰ γι' αὐτοὺς τοὺς ἀπογοητευτικούς πειρασμούς τῆς.

Κατὰ βάθος ὁ Καρυστάκης εἶναι μαθητὴς τοῦ Σοπενχάουερ, χωρὶς ὅμως νά μάς προτρέπει τελειωτικά στὴν αὐτοκτονία. Ξέρει μὲ μιὰν ἐπιτηδειότητα ζηλευτή, μὲ μιὰν αἰσθηματικὴ μαεστρία νά παρακάμπτει τὴν ἡρωϊκὴ τούτη χειρονομία καὶ νά μάς παρασύρει σὲ μιὰ λύση τόσο κωμικὴ στὴν ἐπιφάνεια ὅσο καὶ τραγικὴ στὸ βάθος τῆς.

Στοὺς **Ἰδανικούς αὐτόχειρας** (σελ. 78) συμβολίζεται ὅλη ἡ μεταπολεμικὴ ψυχροσύνη στὸ ζήτημα τῆς αὐτοχειρίας, ἡ ψυχροσύνη αὐτῆ, ἡ τόσο κουρασμένη καὶ διστακτικὴ, ποὺ δὲν τολμάει καὶ ὅμως θέλει, ποὺ δὲν ἀποφασίζει καὶ ποὺ μόνο μὲ τὴ φαντασία πειραματίζεται. "Ὅλοι αὐτοὶ οἱ νικημένοι τῆς ζωῆς, ὅλοι ὅσοι φθάνουν στὸ τραγικὸ αὐτὸ σημεῖο, σταματοῦν ἀναποφάσιστοι, γνωρίζουν πὼς νά ἀναβάλουν τὴν αὐτοκτονία γιὰ μιὰν ἄλλη φορὰ ποὺ δὲ θὰ παρουσιαστῆ ποτέ.

Ἡ κωμικὴ αὐτὴ ἀναβολὴ ἐπιτείνει τὸ πάθος καὶ ἡ εἰκόνα καταλήγει σ' ἓνα βαθύτατο καὶ τραγικὸ ψυχικὸς ἀποτέλεσμα. Στὸν ἀναγνώστη ποὺ περιμένει μὲ ἀγωνία τὸ τί θὰ γίνῃ, ὁ ποιητὴς προβάλλει τὴ θανάσιμη καὶ πολὺ τραγικώτερη ἀναβολὴ ἀπὸ τὴ σκληρὴ εἰκόνα τῆς πράξεως. Ὁ Καρυστάκης ξέρει πὼς τὸ δράμα τῆς ἀμφιβολίας ποὺ παρατείνεται ἀξίζει γιὰ τὴν τέχνη πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὴν ὠμὴ πραγματικότητά. Ὁ ποιητὴς ξέρει νά ἀναλύει μιὰ κατάσταση, χωρὶς νά προτείνει μιὰ λύση. Δὲ θέτει προβλήματα. Δὲν παίρνει στάση στὴ διαπάλη τῶν δισταγμῶν. Ποτέ δὲν προτρέπει. Ἡ φιλοσοφία του βγαίνει ἀπὸ τοὺς τύπους του καὶ σ' αὐτὸ βρίζεται ἡ ἀρετὴ του: δημιουργεῖ τύπους ποὺ μάς ἐπιβάλλονται χωρὶς νά μάς ὑποδεικνύουν, χωρὶς νά μάς προτρέπουν. Μᾶς ἐπιβάλλονται μὲ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ποιῶν τους, μὲ τὴν ἐγκαρτέρησή τους μπροστὰ στὴ ζωῆ, μὲ τὴν ἐκμηδένιση τῆς ὑπάρξεώς τους μπροστὰ στὴ βία καὶ τὴ σκληρότητα. Τὸ μαρτύριο τῆς ζωῆς «αὐτὸ καὶ θ' εἶναι καὶ τὸ» εἶναι μαρτύριο χωρὶς ἄλλη ἐπεξήγηση. Μέσα στὴν παθητικὴ ἐκμηδένιση βρίζεται ὁ κατ' ἐξοχίαν ἡρωϊσμός.

"Υστερα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἡρωϊκὴ ἐκμηδένιση δὲ μένει τίποτε ὄρθιο μέσα στὴ συνείδηση τοῦ ποιητῆ. "Ὅλα καταρρέουν μ' ἓνα φύσημα. Οἱ πατριδές (ὁ Μανωλίδης σελ. 54). Ἡ Ἐλευθερία (τὸ ἄγαλμα τῆς ἐλευθερίας σελ. 55). Ἡ τέχνη (οἱ Δελφικὲς εορτὲς σελ. 70). Ἡ ποίηση (Βύρων σελ. 55) σατυρίζονται μὲ μιὰ δεξιότητά κα' ἐπιφύλαξη μοναδική, μὲ μιὰν εὐγένεια, μὲ μιὰ μικρὰ λεπτότητα. Ὁ ποιητὴς δὲ θέλει νά πλήξει. Δὲν εἶναι ἐπαναστάτης ἀπὸ ἐκείνους ποὺ διεγείρουν τὸ μῖσος ἢ τὴν ἀντιπάθεια στὸν

ἀναγνώστη. Πρὸ πάντων εἶναι σκεπτικιστὴς, ἓνας ἀναρχικός, ἓνας λεπτὸς καὶ πονεμένος ἄνθρωπος, ποὺ δὲν πιστεῖ στὴν πρόοδο καὶ ποὺ περιμένει ἓναν ἀπροσδόκητο θάνατο ποὺ θὰ τὸν ἔσωζε ἀπὸ τὸ φορικτὸ θέαμα τοῦ κόσμου.

Οἱ προσπάθειες τῶν μαζῶν δὲν τὸν συγκινοῦν. Ἐξω ἀπὸ τὸν πόνο δὲν ὑπάρχει ἄλλος νόμος βαθύτερος μέσα στὸ Σύμπαν. Πρὸς τί λοιπὸν οἱ προσπάθειες, ἀφοῦ θὰ καταλήξουν καὶ πάλι στὴν ἴδια ἀφετηρία; Σύμφωνα μὲ τὸν ποιητὴ μας, μόνον ἡ ἀσυνειδησία, μόνον ὁ ἠδονισμὸς κα' ἡ ὑποκρισία μποροῦν νά παρατείνουν τὴ ζωὴ καὶ νά μάς κάμουν νά ξεχάσουμε τὴ δυστυχία ποὺ κυριαρχεῖ παντοῦ. Προνομιούχα πλάσματα εἶναι οἱ Ἰαπωνικὲς κοῦκλες, οἱ μεταξοφορεμένες μισοπάρθενες τῶν Ντάνσιγκ καὶ τῶν συναυλιῶν τῶν Ὠδίων καὶ τοῦ Ντορέ. Ὁ ἀσυνειδήτος μικροαστισμὸς τῶν γυναικαρίων τῆς ἐπιδείξεως ποὺ δὲ σατυρίστηκε ἐκφραστικώτερα, ὅσον ἀπὸ τὸν Καρυστάκη μέσα στὸ ποίημα ποὺ ἐπιγράφεται «ἀποστροφή».

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Κείσες Τέχνες

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ

"ΟΜΑΔΟΣ ΤΕΧΝΗΣ"

Μὲ τὴν εὐκαιρία ποὺ ἀνοίξε ἡ περιοδικὴ ἐκθεση τῆς «Ὁμάδος Τέχνης» στὴν αἴθουσα τῶν ἐκθέσεων τῆς Στέγης Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, ἄς ἐκφράσουμε κα' ἐμεῖς σύντομα καὶ ἀπλὰ τὴ γνώμη μας γιὰ τὰ ἐκθέματά τῆς, μὲ τὴν εὐκρινὴ πρόθεση πάντα νά παρακολουθήσουμε, ἅμα μάς δίνεται εὐκαιρία, τὴν ἐξέλιξη τῆς νεοελληνικῆς τέχνης, ἔχοντας τὴν ἀντίληψη πάντα ὅτι ὁ ρόλος τοῦ κριτοῦ εἶναι, ὄχι μόνο νά ἐξετάζει τὴν ποιότητα μιᾶς τεχνοτροπίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀτομικὴ προσπάθεια τοῦ κάθε τεχνίτη στὸ νά προσφέρει ὅ,τι καλύτερο μπορεῖ μέσα στὸ πλαίσιο τῆς τεχνικῆς ποὺ ἔμαθε, ὅποιαδήποτε κα' ἂν εἶναι αὐτή. Ἡ ἐκθεση αὐτὴ μοῦ δίνει τὴν εὐκαιρία νά ἀντικρῶ τὰ ἔργα μερικῶν ποὺ στάθηκαν συμμαθητές μου καὶ παρακολούθησα τὴν ἐξέλιξη τῆς προσπάθειάς τους. Ὁ Ἀστεριάδης εἶναι πάντα παραγωγικὸς ζω-

γράφος και βαδίζει συστηματικά και θα έλεγες ότι θέλει να φτιάσει όσο το δυνατό καλύτερα στην απόλυτη απλοποίηση του τονισμού δίχως ζωηρά χρώματα, αλλά διάφανα και πολεμίες πάντοτε στο να βρει μιὰ καλύτερη μαγιέρα.

Μιά φορά απέδιδε, με άπλη και άφελή άκουαρέλλα, ώραϊες σκηνές της ζωής. Αντίθετα ο Βασιλείου λές ότι αγαπάει τούς ζωηρούς χρωματισμούς. Φαίνεται ότι έχει φλέβα έπική, για τούτο πασχίζει να φύγει σιγά σιγά από τόν άκαδημαϊκό ρεαλισμό που τόν βαρύνει ακόμα. Τη «νατύρ μόρτ» με τὰ ζωηρά χρώματα τη βρίσκω πολύ ώραϊα.

Έξχωρίζω και άλλη νατύρ μόρτ, της Κυρίας Ζογγολοπούλου, πολύ εύσυνείδητα φτιαγμένη μέσα στα όρια του ρεαλιστικού τρόπου που τη δούλεψε, και που θυμίζει παλιά καλά έργα της εύρωπαϊκής σχολής. Το μικρό τοπίο άκουαρέλλα της Δίδος Παππά τὸ βρίσκω συμπαθητικό με τὴν απλότητα που είναι φτιαγμένο. Ένας εύσυνείδητος προσωπογράφος που προσέχει να αποδώσει τὴ φόρμα της λεπτομέρειας άρμονικά με τὸ σύνολο είναι ο Κανέλλης και ελπίζουμε ότι σιγά σιγά θα εγκαταλείψει μερικές του πόζες, που μοῦ φαίνονται θεατρικές.

Ο Δέβης, κατ' αντίθεσή του, παίρνει τις πόζες «ένσταντανέ».

Ο Έλευθεριάδης έχει πάντα τὸ μελαγχολικό του τονισμό, αλλά μελετημένο και ἡ Πολυχρονιάδου ὅμοια και καλή έκτέλεση, ἐνῶ ο Πενταράκης με χοντροπινελιές αποδίδει διάφορες λεπτομέρειες του τοπίου. Από τις ὑπόλοιπες έλαιογραφίες και ὕδατογραφίες διακρίναμε μερικά καλά, αλλά ο χώρος δὲ μᾶς επιτρέπει δυστυχῶς να επέκτεινουμε περισσότερο τὴν έρευνά μας. Οἱ ξυλογραφίες του Θεοδωρόπουλου έχουν τὸν ἐπιδέξιο τονισμό τους, τὸ Παπαδημητρίου και τὸ Κωνσταντινίδη μερικά κομμάτια καλά. Οἱ πρωτομές του γλύπτη Ἀπάτση αποδίδουν δυνατά τὴ φυσιογνωμία, της Ραντοπούλου τὸ κεφάλι ἀνθεί τὸ συνηθισμένο της ἀπαλὸ χαμόγελο, τὸ Ζογγολοπούλου δυνατὴ λεπτὴ πλαστικότητα, και τὰ μικρά της Χρυσοῖδου πολὺ χαριτωμένα και ώραϊα. Εἴτε πετύχαμε ἢ ὄχι τὴν κρίση μας, ἄς λογαριαστέϊ σύντομη και πεταχτή.

Ελπίζουμε ότι ἡ Ὀμάδα Τέχνης θα μᾶς προσφέρει πολὺ καλύτερά πράγματα στην προσεχὴ έκθεση και ἄς μὴ ξεχάσουν οἱ νέοι καλλιτέχνες τὸν προσορισμὸ της **Πλαστικῆς Τέχνης** να προσφέρει κάτι εὐχάριστο στα μάτια μας, και ὄχι ὀπτικές ἀρροβατικές ικανότητες, ὅπως δείχνουν μερικά ἀπὸ τὰ ἐκθέματα.

I. ΚΑΪΜΗΣ

Ἐπὶ μῆνα θε' μῆνα

ΤΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΜΑΣ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΗ

Τί παριστάνουν, ἀλήθεια, οἱ ἐνοχλητικὲς αὐτὲς λεπτομέρειες που λέγονται τυπογραφικὰ λάθη; Δὲν τυπώνεται σχεδὸν τεύχος περιοδικοῦ ὅπου νὰ μὴ βρῖσκεις διορθώσεις τέτιων σφαλμάτων του προηγούμενου του φύλλου. Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐκδοθεῖ βιβλίο, με πεζὰ ἢ με στίχους, και νὰ μὴ ἔχει ἔπειτα νὰ διορθώσει ὁ συγγραφέας ἰδιόχειρα σ' αὐτὸ λέξεις, στίξεις, τονισμούς. Μπορεῖ νὰ ἔδειξε τὴν πὸ μεγάλη προσοχή ὅταν εἶταν νὰ δώσει τὸ τελικὸ «τυπωθῆτω», ἔμπειρος διορθωτῆς τις περισσότερες φορές ὁ ἴδιος, δὲν πρόκειται νὰ τὸν σώσουν οὔτε ἡ φροντίδα οὔτε ἡ πείρα του: τὰ περίφημα παροράματα θα κάμουν πάλι τὴν ἐμφάνισή τους. Τὸ κακὸ εἶναι φυσικὰ πολὺ μεγαλύτερο στην περίπτωση που τὰ τυπογραφικὰ δοκίμια τὰ βλέπει μόνο ξένο μάτι, ἐπαγγελματίας ἀνήγερτος ἀπὸ λεπτότητες ὕφους και ἰδιοτροπίες τεχνιτῶν, ἀπροσδιόριστα μουσικὰ που ἔχουν συχνὰ τὴν ἀφετηρία και τὸ τέρμα τους στὸ ἴδιο πρόσωπο, μένοντας ἔτσι μοναδικὰ και ἀνεπανάληπτα. Ὁ ἄλλος θα προσέξει τὸ πολὺ ὀρθογραφία και νόημα, θὰ ἐφαρμόσει γραμματικὸς κανόνες και θὰ προλάβει λογικὲς ἀνακολουθίες. Κάτι που γιὰ τὸ συγγραφέα εἶναι εὐρημα, σὲ διατύπωση εἴτε σὲ γραφή, ὁ διορθωτῆς θα θελήσει νὰ τὸ σιάξει μὴν ξέροντας πῶς τότε ἴσα ἴσα τὸ χαλάει. Ἐσὺ ὁ ἴδιος πάλι ἀφήνεσαι νὰ παρασυρθεῖς ἀπὸ τὸ κείμενό σου, ἀπὸ τὴν ἱκανοποίηση που σοῦ δίνουν οἱ τυπωμένες ἰδέες σου, και μὴ διαθέτοντας τὴν ἀπαιτούμενη ψυχραιμία προσπερνᾶς ἀπαρατήρητα μικρὲς παγίδες που σοῦ ἔστρσαν τὰ στοιχεῖα της κάσας.

Ἀξίζει ὅμως νὰ γίνεται τόσο λόγος, νὰ σκοτιζόμεστε και νὰ παραποιούμαστε γιὰ ἓνα ζήτημα τόσο ἀσήμαντο, γιὰ μιὰ περισπωμένη ἢ μιὰ ὑποταχτική; Ἐδῶ χάνονται βασιλεία, θα πεῖ ἓνας εὐκολος κριτῆς, ἢ ζωὴ μας διατρέχει καθημερινὸς κινδύνος, θα καθίσω τώρα ν' ἀποσποληθῶ με τέτιας λογῆς μικρολογίες; Ἀποκαλοῦν μάλιστα οἱ ἴδιοι δασκάλους και σχολαστικὸς ὄρους ἔχουν τὴν ὑπομονὴ νὰ καταπιάνονται με παρόμοιες συζητήσεις. Δὲν εἶναι ὅμως ἔτσι. Ἄν ἐξαφανίζονται χώρες ἀπὸ τὴ μιὰ χρονιά στην ἄλλη, κάποιος λόγος ὑπάρχει γι' αὐτό. Κι ὅποιος φοβᾶται μὴ πεθάνει ἀπροετοίμαστος, ἄς κάνει κάθε πρῶτὴ τὴν προσευχή του. Ἐκεῖνος ὅμως που διάλεξε γιὰ ἔργο του τὸ γράψιμο δὲν πρέπει, νομίζω, παρὰ μόνο ἐκεῖ νὰ συγκεντρώνει τις φιλοδοξίες του. Ὅσο πὸ τέλεια ξέρει νὰ γράφει, τόσο καλύτερα κάνει τὴ δουλιὰ του. Μιὰ πρόταση κακογραμμένη ἀντιπροσωπεύει γιὰ τὸ συγγραφέα ὅτι γιὰ τὸ στρατηγὸ μιὰ μάχη που δὲν ἐπιχειρήθηκε σωστά. Ἐχω τὴν πεποίθηση πῶς ὁ λογοτέχνης που δὲ συμμερίζεται τὴ γνώμη αὐτή, τὴν ὑπερβολικὴ γιὰ ὄλους τούς ἄλλους, δὲ συναισθάνεται παρὰ λειψὰ τις ὑποχρεώσεις του. Ἐνα κείμενο λογοτεχνικὸ (ἄς ἀφήσουμε τὸ περιεχόμενό του που ἐπιδέχεται ἀπειρους τρόπους κριτικῆς) πρέπει, ἀπὸ τεχνικὴ ἀποψη τουλάχιστο, νὰ εἶναι ἄψογο. Ἀφοῦ δὲ

μπορούμε πάντα να τυπώνουμε τα βιβλία μας σε καλαίσθητα τυπογραφεία, αφού δε μπορούμε να μεταχειριζόμαστε όλοι ακριβό χαρτί, ως φροντίζουμε να είμαστε απαλλαγμένοι και από λάθη τυπογραφικά. Όταν μια σελίδα παρουσιάζει τέτοιες ελλείψεις βασικές στον αναγνώστη, είναι φυσικό να του κλονιστεί η εμπιστοσύνη και ως προς τη βαθύτερη αξία της, την ουσιαστική.

Στις χώρες της Ανατολής με τις πανάρχαιες γλώσσες τους το γράψιμο ενός ποιήματος, χάρη στο πολύπλοκο και τη γραφικότητα του αλφαβήτου, συνδιάζει μαζί με τα λογοτεχνικά και τα καλλιτεχνικά χαρίσματα του ποιητή. Αποτελεί δηλαδή ένα είδος ζωγραφιάς. Αυτό γινόταν το μεσαίωνα και σ' έμάς, όπως μπορεί να βεβαιωθεί ο καθένας παρατηρώντας τα λεγόμενα ιστορημένα χειρόγραφα. Το ίδιο έχω αντιληφτεί πώς γίνεται και σήμερα, έδω κι εκεί, στο Άγιον Όρος, μα η περίπτωση έχει καταντήσει εξαίρεση πιά. Ο κανόνας—άπεναντίας, μάς παρουσιάζει πλήθος άπροσεξίες κι άκαλαισθησίες στα σύγχρονα βιβλία. Έχουμε συνηθίσει όλοι μας να διαβάζουμε τις περισσότερες φορές πράματα που τ' άποκρούει και η λογική και το γούστο μας. Γι' αυτό ένας άνθρωπος που έχει σήμερα τη διάθεση να έπιμελείται τα γραφτά του, κι όταν τ' άρχινει στο χαρτί κι όταν τα παραδίνει στο πιεστήριο, αυτός ο άνθρωπος μάς φαίνεται άσυγχρόνιστος και προκαλεί σχόλια ειρωνικά. Έτσι ίσως εξηγείται και η εύκολια με την όποια υιοθετούνται από τους νεωτέρους, στη λογοτεχνία μας, συνθήματα όπως η κατάργηση τελειών και κομμάτων κλπ. Το γράψιμο όμως, με όλη την ελαστικότητα που έπιβάλλεται απ' τη φύση του για ν' άποφύγει την άλυγισια και την άπνεκρωση, άκολουθεί αιώνας τώρα μερικές άρχές που μπορεί να τις όνομάσει κανείς άπαράβατες. Αν πρόκειται στον αιώνα το δικό μας ν' άναποδογυριστεί όλη η σχετική τάξη και να βρούν θέση στο λόγο κηρύγματα της άκρας άναρχίας, τότε βέβαια οι λεπτεπίλεπτες φροντίδες που άπασχολούν όρισμένους από μάς θα φανούν άνώφελες και ίσως κωμικές. Άλλά τότε θα πάρ' η μπόρα και το Δάντη και το Θεοβάντες και το Γκαίτε. Μονάχα αν μεταγραφούν από κανέναν ειδικό του ύπερραλισμού, θα λάβουν οι γίγαντες αυτοί συχωροχάρτι από την πολύ έξελιγμένη κοινωνία των γραμμάτων μας.

Άναχώρησαμε από κάτι το συγκεκριμένο και άπλωθήκαμε πολύ. Άς επστρέψουμε λοιπόν στα τυπογραφικά λάθη, και μάλιστα στα δικά μας: τα έλληνικά. Σ' έμάς η πολυγλωσσία έγινε αίτια όχι μονάχα οι συγγραφείς να γράφουν όπως τους άρέσει, μα και οι τυπογράφοι να μην άκολουθούν το χειρόγραφο πιστά. Όταν υπάρχουν σοβαροί λόγιοι που γράφουν 'νά (=ίνα, νά) και ς τοίς (=οίς), πώς θα σέ πιστέψει έσένα ο στοιχειοθέτης όταν βάνεις στο κολοαίρι όξεία; Γι' αυτό οι τυπογράφοι έχουν τη συνήθεια, όχι από κακή προαίρεση βέβαια, να επιδιορθώνουν κατά δύναμη το ξένο κείμενο. Οι ίδιοι άνθρωποι που το πρωί στοιχειοθετούν κύριο άρθρο σε άύστηρη καθαρεύουσα, το άπόγεμα είναι υποχρεωμένοι να έργαστούν άπάνου σε άδιάλλαχτη δημοτική. Μέσα στο κεφάλι των άτυχων αυτών έπαγγελματιών δημιουργείται άληθινός κυκεώνας και την παρανόηση του είδους τούτου δεν την πληρώνουν άλλοι από τους φανατικούς του καλού γραψίματος σε όλες του τις έκδηλώσεις. Τις περισσότερες φορές λοιπόν μάς βάνουν να γράφουμε κατά τρόπο που μάς είναι ιδιαίτερα άντιπαθητικός. Θυμάνουμε, αλλά το κακό έγινε. Οι άγαθοί τυπογράφοι δε φαντάζονται πόσο μάς στοιχίζει η καλοπροαίρετη αυτή άυθαιρέσια τους. Έλάχιστες είναι οι περιπτώσεις όπου το σκόπιμο ή άσυναίσθητο διορθωμα είναι για καλό μας, καθώς και όταν ξέφυγε από μάς τους ίδιους, λόγω άγνοιας

ή παραδρομής, ένα σφάλμα στην ουσία, που τρέχουμε να το φορτώσουμε άδικα των άνευθύνων, άποκαλώντας το κι εκείνο λάθος τυπογραφικό. Ο Παπαδιμάντης, βεβαιώνουν, παράδινε τα χειρόγραφα του και ποτέ δε νιαζόταν να τα διορθώσει. Οι διορθωτές της έποχής εκείνης, αν και πολύ πιο γραμματισμένοι από τους σημερινούς, δε μπορούσαν παρά να του αφήνουν λάθη. Ποιός, ρωτώ, θα σταθεί άξιος να τ' άνακαλύψει και να τ' άποκαταστήσει σε μια νέα έκδοση των άπάντων του μεγάλου πεζογράφου μας;

Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΞΕΝΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΑΣΠΡΕΣ ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΕΣ

Ένα χρόνο μετά την έκδοση του πρώτου βιβλίου της, η κ. Άδέλα Μέρλιν εκδίδει και δεύτερο, τις «Άσπρες Κουκουβάγιες». Όσοι, στο πρώτο βιβλίο, μίλησαν για έρασιτεχνισμό θα γίνουν τώρα πιο έπιφυλακτικοί ή θα πάψουν να προφέρουν αυτή τη λέξη. Δεν ξέρω αν η κ. Μέρλιν έχει για κύρια δουλειά της ζωής της τη λογοτεχνία, μα δείχνει ότι καταγίνεται και θέλει να καταγίνει συστηματικά μ' αυτήν, όχι από φιλοδοξία αλλά γιατί αισθάνεται ότι μπορεί ή έχει κάτι να πει· και δεν είναι δυνατόν, φυσικά, να μαντέψω τι είδος λόγου θα χρησιμοποιήσει στο μέλλον για να εκφράσει τον κόσμο της.

Πρός το παρόν, εκφράζεται με το μυθιστόρημα, πράμα που δείχνει ότι νοιώθει γι' αυτό το λογοτεχνικό είδος μια έμφυτη κλίση.

Άλλοι συνάδελφοι, πολύ πιο άρμόδιοι από μένα, ο κ. Τραυλαντώνης, ξεφανα, είχε τονίσει, μιλώντας για το πρώτο μυθιστόρημα της κ. Μέρλιν, τις πολλές άρετές του· την άφηγηματική του χάρη και άνεση, την έπιδέξια πλοκή του, των προσώπων του τη ζωντάνια, τις πετυχημένες περιγραφές του. Όλ' αυτά τα βρίσκουμε και στο δεύτερο βιβλίο της κ. Άδέλας Μέρλιν, δεν ξεύρω αν άνώτερα ή κατώτερα παρ' ότι στο πρώτο, άπάντως όμως πολύ άξιοπρόσεχτα, τόσο που να αισθανόμαστε ότι έχουμε να κάνουμε με άληθινό μυθιστοριογράφο. Η κ. Μέρλιν διηγείται μίαν ιστορία, που κινεί το ενδιαφέρον μας από την πρώτη στιγμή, χωρίς πολλά έπεισόδια και μπερδέματα, αναπτύσσει μια ύπόθεση που παρακολουθούμε τις φάσεις της σαν μιάς άληθινής ιστορίας, έμφανίζει πρόσωπα που δε μάς μένουν ξένα, τέλος, περιγράφει τον κοινωνικό κόσμο με άκρίβεια και τον φυσικό με λόγια που κάπου κάπου ήχουν και με μια πιο έσωτερη ποιητική δόνηση. Δεν έπιχειρεί να δώσει ούτε συνθετικούς πίνακες ούτε να εισχωρήσει στα τρίσβαθα της ανθρώπινης ψυχής. Άρκείται στην πείρα της και στην παρατήρηση και σε ό,τι οι δυνάμεις της της έπιτρέπουν να εκφράσει.

Σε τρία μέρη χωρίζονται οι «Άσπρες Κουκουβάγιες». Στο πρώτο και στο τρίτο μέρος τη διήγηση την κάνει ένα από τα πρόσωπα του μυθιστορήματος, ο γιατρός Πέτρος Άργύρης, και στο δεύτερο μέρος, ο ίδιος ο συγγραφέας. Το μυθιστόρημα έχει ύπόθεση έρωτική. Τη Χριστίνα Παζή την αγαπούν δυο άντρες, γιατροί και οι δυο· ο Πέτρος Άργύρης και ο Άλέξης Διέγος. Τήν παντρεύεται ο δεύτερος. Είναι ένας άνθρωπος άφροσάωμένος στην έπιστήμη του, μα και πιο βαθιά ακόμα έρωτευμένος με τη γυναίκα του. Οι έρευνές του, μα-

κρές και επίμονες, στρέφονται γύρω από την εφεύρεση της θεραπείας του καρκίνου. Έν τῷ μεταξύ, προσβάλλεται και ο ίδιος από καρκίνο συγχρόνως όμως κάνει και μία πιο αλγεινή, μά δχι και βάσιμη διαπίστωση του φαίνεται ότι τον άπατά ή γυναίκα του. Και τότε, ένῶ θά μπορούσε, ίσως, νά παρατείνει τή ζωή του, τή διακινδυνεύει πειραματιζόμενος στον έαυτό του τό αντικαρκινικό έμβόλιο πού ανακάλυψε. Τό έμβόλιο δέν πετυχαίνει και ο 'Αλέξης Διέγος πεθαίνει.

Στίς τρείς κεντρικές μορφές του μυθιστορήματός της, τή Χριστίνα Παέζη, τόν 'Αλέξη Διέγο και τόν Πέτρο 'Αργύρη, τίς σαρκώνει και τίς κινεί μέ πολύ πλαστική τέχνη ή μυθιστοριογράφος, τέχνη τόσο πιο δύσκολη, όσο δέν τή βοηθεί καμιά αντίθεση. Είναι και οι τρείς αυτοί άνθρωποι, τίμιες κ' ευγενικές και καλές φύσεις. Η Χριστίνα άπλη, τρυφερή σύζυγος, πραγματικά άφοσιωμένη στον άντρα της, πού ένα μικρό της ξεστράτισμα δέ χρησιμεύει παρά για νά τής δείξει πόσο βαθειά τόν αγαπά. Ο Πέτρος 'Αργύρης, φίλος πιστός πού ξέρει νά κρύβει τόν πόνο του και πού τό γεγονός ότι ένας ανώτερος άνθρωπος γίνεται πρόσκομμα στην εύτυχία του, δέν είναι λόγος για νά πάψει νά αισθάνεται τήν άξία του και νά τόν αγαπά. Ο 'Αλέξης Διέγος τέλος, έπιστήμονας ήρωϊκός, άπ' εκείνους πού πραγματικά ξεχνούν τό άτομό τους μπροστά στην έπιστήμη τους και είναι σέ θέση—τό είδαμε πολλές φορές—για τό γενικό καλό πού προσδοκούν από μία τους εφεύρεση, νά ριψοκινδυνεύσουν ακόμα και τή ζωή τους. "Αν ή Χριστίνα Παέζη είναι τό πιο ζωντανό πρόσωπο στίς «'Ασπρες Κουκουβάγιες», τό πιο ανθρώπινο, τό πιο καθημερινό και λιγώτερο άπαλλαγμένο από άδυναμίες, εκείνος όμως, για τόν όποιον αισθανόμαστε τή μεγαλύτερη συμπάθεια, τό πιο ήθικό, έν ήθική όνομάσουμε κάτι πού μάς σπρώχνει πρός τό καλλίτερό μας, πρός τήν άνοδο, είναι ο 'Αλέξης Διέγος.

Γύρω από τά τρία αυτά κεντρικά πρόσωπα κινούνται και άλλα δευτερεύοντα, πού τά σκισάρει μέ γοργές αλλά ζωηρές πινελιές ή κ. Μέρλιν όπως και τά περιβάλλοντα όπου τά τοποθετεί, 'Αθήνα, Παρίσι, Κέρκυρα. Η Κέρκυρα πιάνει τό μεγαλύτερο μέρος στο βιβλίο και περιγράφεται και πιο ζωηρά, πράμα πολύ φυσικό άφου ή μυθιστοριογράφος είναι κορφιάτισσα και στην Κέρκυρα περνά τό μεγαλύτερο μέρος τής ζωής της. Τά πρόσωπά της άνήκουν όλα στην μεγαλοαστική και στην άριστοκρατική τάξη του νησιού του 'Ιόνιου, μά σ' ό,τι άφορά τήν τελευταία αυτή, ή κ. Μέρλιν δέν άποφεύγει και μία κοινωνική κριτική (όπως εκεί πού μιλά για τό γέρο - Διέγο) σωστή και κάμποσο τσουχτερή, όταν σκεφτεί, μάλιστα, κανείς ότι γίνεται από άνθρωπο πού άνήκει στην τάξη αυτή και πού τήν ξέρει καλά.

Όπως στο παρουσίασμα των προσώπων, στη διήγηση, στην πλοκή, έτσι και στην περιγραφή του φυσικού κόσμου, ή κ. 'Αδέλα Μέρλιν, μεταχειρίζεται τά πιο λιτά μέσα. Μέ μία δυο πινελιές δίνει τήν εικόνα, πού ξέρει ότι δέν έχει άξία καθ' έαυτή, άλλ' όσο χρησιμεύει για ένα προσδιορισμό τόπου και χρόνου και ακόμα περισσότερο για όσο παρασκευάζει, έפקτείνει ή εκφράζει μία φυσική κατάσταση. «Τās γραφούσας γυναίκας, έλεγε ο Ροΐδης, έδω και πενήντα χρόνια, αγαπάμεν υπό τόν θρον νά μη μετενδύωνται γράφουσα εις άνδρας, άρκουμένας εις μόνα του φύλου των τά χαρίσματα, τήν λεπτότητα, τήν χάριν, τήν φιλοκαλίαν, τήν εύαισθησίαν ή και τήν πονηρίαν». Νομίζω ότι και ή κ. Μέρλιν δέν έπιχειρεί νά μετενδυθεί εις άνδρα» άλλ' ότι μένει γυναίκα. Και αυτό είναι, πιστεύω, ο μεγαλύτερος έπαινος πού μπορεί νά τής κάνει κανείς.

ΚΛΕΩΝ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

Τό θείατρο

Θιάσος Κοτοπούλη (θέατρον 'Αλικής). Γ. Παΐζη: «Ρομάντο 1940»—Θιάσος θέατρον 'Αργυροπούλου: Θ. Τσουμπρή: «Οικογενειακές καντρίλλιες».

Τόν τελευταίο αυτόν καιρό τό ελληνικό θέατρο βλέπει ν' άνθίζει μία καινούργια πλειάδα συγγραφέων, από τους όποιους, πιθανόν μερικοί, ύστερα από χρόνια, νά πάρουν μία θέση ζηλευτή στη δραματική λογοτεχνία του τόπου μας. Έτσι παρουσιάστηκαν ο Λεκόπουλος, ο Καγιιάς, ο Τσουμπρής, ο Παΐζης και πρόκειται νά έμφανισθούν και δυο-τρείς άλλοι, όπως πληροφορούμεθα, από τό "Ημικρατικό θέατρο, 'Απ' όλους αυτούς ο πιο άναμφισβήτητα προικισμένος είναι ο Καγιιάς πού μέ τό «Τιμόνι στον έρωτα» θριάμβευσε κυριολεκτικά και είχε μία δίκαιη θεατρική έπιτυχία πού τόν τοποθετεί στην πρώτη γραμμή.

Η έμφάνιση του κ.Γ. Παΐζη μέ τή δραματική κωμωδία: «Ρομάντο 1940» πού άναμενόταν μέ εύλογη περιέργεια, ύστερα από τή διαφήμιση πού είχε προηγηθεί για τήν άξία του έργου, δέν ίκανοποίησε τό κοινό και τους κριτικούς. Οι τελευταίοι μάλιστα φάνηκαν, εκτός ενός-δυο, έξαιρετικά σκληροί για τό νέο συγγραφέα και μάλιστα προσπάθησαν νά κάνουν φτηνό και χυδαίο πνεύμα εις βάρος του. Η τάση αυτή του μυκτηρισμού έκ μέρους τής κριτικής δέ δείχνει τίποτε άλλο παρά τό μέτρο του πολιτισμού του γράφοντος. 'Ασφαλώς ο κ. Παΐζης δέν έγραψε θεατρικό έργο, σκισάρησε μάλλον τύπους μ' έναν καμβά, κάπως μελοδραματικό, πού εξένισε μερικούς, γιατί όπως παρουσιάζεται δέν πείθει. Η ιστορία του κοριτσιού, πού θυσιάζει τόν έρωτά της για τόν ξάδελφό της για νά παντρευτεί τόν πλούσιο έφοπλιστή και καταλαβαίνει κάπως άργά ότι ή ζωή της πήγε χαμένη γιατί δέ γνώρισε τήν εύτυχία πού πόθησε και στο τέλος αυτοκτονεί, όταν μαθαίνει πως ο ξάδελφός της παντρεύτηκε στην έπαρχία, τή στιγμή πού λυτρωμένη από τόν συζυγικό δεσμό, είν' έτοιμη νά τρέξει στον παλιό της έρωτα, είναι βέβαια ένα θέμα κοινότυπο, πού στα χέρια όμως ενός σύγγραφέως πεπειραμένου θά μπορούσε νά γίνει ένα δράμα συγκλονιστικό, γεμάτο πνοή και ποίηση. Δέν είναι τό θέμα πού κάνει τό θεατρικό έργο. Είναι ή δεξιότητα του δραματουργού, ή άβίαστη διαδοχή των σκηνών, οι συγκρούσεις, ή αίτιολογία κάθε γεγονότος, ή σκηνική οικονομία μ' άλλα λόγια και ή αρχιτεκτονική, ή γνώση του θεάτρου.

Στό πρώτο του έργο, ο κ. Παΐζης δείχνει ότι δέν κατέχει τά μυστικά τής τέχνης. Νέος ακόμα, μόλις 26 χρονώ, μέ ρομαντική ψυχή και αισθαντικό χαρακτήρα, παρασύρεται από τό φιλολογικό μέρος και ή πείρα του από τή ζωή δέ φαίνεται νά έχει κατασταλάξει, ώστε ν' άφομοιωθεί μέσα του και νά μετουσιωθεί ύστερα σέ τέχνη. Ο ρομαντισμός του τόν παρασύρει. Βρίσκεται στην εποχή — όπως κ' έμείς όταν είμαστε νέοι — πού και τό πιο άπλό γεγονός τής ζωής, ένας θάνατος, μία αυτοκτονία, ένας έρωτας γεμάτος πίκρα κι' άπογοήτευση, αφήνει τά ίχνη του περισσότερο στην παιδική ακόμα καρδιά του παρά στην ψυχρή λογική πού ζυγίζει και ξεκαθαρίζει κάθε μελοδραματική έντύπωση

Όταν λοιπόν ο κ. Πατζης αποκτήσει τη γνώση, θα δώσει έργα πιο άρτια, γιατί ξέρει να παρουσιάσει ένα διάλογο πολιτισμένο, ευγενικό, λογοτεχνικό, γιατί έχει μέσα του τη φιλοδοξία και τον πόθο, πρό πάντων τον ένθουσιασμό της νεότητος, που οδηγεί μιά μέρα στην ολοκλήρωση του ταλέντου.

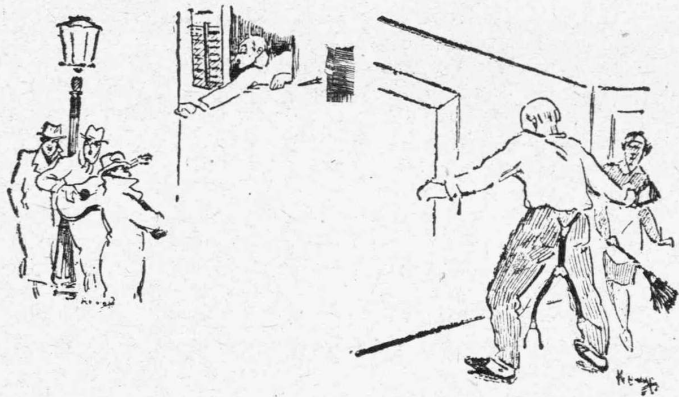
*
**

Το συγκρότημα του κ. Αργυροπούλου, ένα συγκρότημα που απέχει πολύ από το καλλιτεχνικό επίπεδο και που κατατρίβεται συχνά με φάρσες χοντροκομμένες, ανέβασε τις «Οικογενειακές καντρίλλιες» του νέου συγγραφέως κ. Θ. Τσουμπρή, γνωστού από επιθεωρήσεις. Η φάρσα αυτή, παρά τις αναμφισβήτητες Ικανότητες του συγγραφέως, παρά μερικά αξιόλογα εύρηματα και την κίνησή της, όπως παρουσιάστηκε, δε μπορεί να λογισθεί ως θεατρικό έργο ενδιαφέρον. Έχει πολλή χοντροκοπιά κι' ο κ. Τσουμπρης απέβλεψε περισσότερο στο έμπορικό παρά στο καλλιτεχνικό μέρος. Κρίμα αλήθεια, γιατί έχει κάποιο ταλέντο κ' έξυπνάδα, αρκεί να θελήσει να τ'α χρησιμοποιήσει για θεατρικές δημιουργίες πιο βιώσιμες.

Υστερα από τις «Οικογενειακές καντρίλλιες», ο Αργυρόπουλος ανέβασε μιά παλιά φάρσα γερμανική: «Μιά φορά τὸ χρόνο» κατασκευάσμα κατώτερο, που πιθανόν να προκαλεί τὰ άφθονα γέλια του κοινού, μὰ που απέχει από την καθαρά έννοούμενη θεατρική τέχνη, που, είναι, όπως όλοι μας ξέρουμε, άλλος ο προορισμός της.

Η Έθνική Σκηνή έδωσε την «Δωροθέα Άγγερμαν» του μεγάλου δραματούργου Χάουπμαν, για την οποία θ' αφιερώσουμε προσεχώς σχετικό σημείωμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

Θ. Τσουμπρή

Οικογενειακές καντρίλλιες

Τὸ Βιβλίον

Ἡλία Βενέζη: Γαλήνη. (μυθιστόρημα)

Όχτώ χρόνια χωρίζουν τὸ «Νούμερο 31328» τὴν πρώτη θριαμβευτικὴ ἐμφάνιση τοῦ Βενέζη στὴ Λογοτεχνία μας, ἀπὸ τὴ «Γαλήνη» τὸ νέο του μυθιστόρημα. Στὸ μεταξύ δὲ δημοσίεψε πολλὰ πρᾶματα. Ἐλάχιστα ἄρθρα, ἕνα-δύο ἀποσπάσματα τοῦ τελευταίου βιβλίου. Κι' ὅμως κανένας δὲ δίστασε περιμένοντας. Ἐνα ταλέντο τόσο δυνατό, τόσο καλλιεργημένο. ἕνας τόσο πλούσιος κι' εὐγενικός κόσμος σκέψεων καὶ συναισθημάτων δὲ μπορούσε νὰ σταματήσει σὲ μιά μόνη ἐκδήλωση. Ἄν ἄργοῦσε — τῶχαμε ἀπὸ τὸ πρῶτο βιβλίο διαπιστώσει— ἦταν γιατί κυνηγοῦσε τὸ τέλειο, γιατί ἡ ἐπιτυχία ἀντὶς νὰ τὸν κάμει εὐκολο, ὅπως γίνεται μὲ τοὺς περισσότερους, τὸν ἔκαμε ἀπαιτητικό, τοῦ γέννησε ὑποχρεώσεις, μεγάλωσε τὸ στίβο στὰ μᾶτια του, τοῦ κέντρισε τὴ διάθεση γιὰ πὸ δύσκολους ἄθλους.

Ἡ «Γαλήνη» εἶναι τὸ μυθιστόρημα τῆς προσφυγικῆς ζωῆς, μιά συνέχεια σὲ θέμα τοῦ προηγούμενου βιβλίου. Ἐκεῖ δόθηκε τὸ δρᾶμα τῆς αἰχμαλωσίας σὲ μιά δυνατὴ αὐτοβιογραφία — πού συντάραξε, μὲ τὸ ρεαλισμὸ τῆς, τὴν πικρὴ σάτυρα καὶ τὸ βαθύτατο δρᾶμα τῆς, τὴν ἀνήσυχη σύγχρονη σκέψη. Ἐδῶ δίνεται ἡ τραγωδία τῶν ἄλλων πού ἔφυγαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ μόχτησαν νὰ ξαναρριζώσουν στ' ἄκαρπα χῶματα μιάς νέας πατρίδος πού τοὺς ἔδωκε τὴ γαλήνη μὲ τοὺς δύο μόνους δυνατοὺς τρόπους, τὴν προσαρμογὴ ἢ τὸ Θάνατο. Στὸ μεγαλύτερο μέρος ὁ ἀγῶνας εἶναι ὁμαδικός— ἡ κίνηση τῆς μάζας δίνεται μὲ πραγματικὴ ἐπικὴ δύναμη—κι' ἡ φοβερὴ πάλη, πότε μὲ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης, πότε μὲ τοὺς Τσοπάνους, πότε μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τους, δίνεται σὲ εἰκόνες βιβλικῆς μεγαλείου, ὅπως τῆς πλήμμυρας, τῆς πορείας γιὰ τὴν Ἀνάβυσσο, τῆς ὁμαδικῆς ἀναζήτησης τῶν χαμένων. Μιά φούχτα ψυχές, σπρωγμένες ἀπ' τὴ λαχτάρα νὰ ξανακάνουν τὴ ζωὴ τους, πορεύονται στὴν ἀβεβαιότητα, χεροπιασμένοι, μὲ τὸν κοινὸ πόνο καὶ τὴν κοινὴ στοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους καλωσύνη πού, ξεχυνόμενη ἀπ' ὅλα τὰ πρόσωπα τοῦ βιβλίου, ἀποτελεῖ τὴ μεγαλύτερη γοητεία του.

Κ' ἡ ἀγάπη αὐτὴ κ' ἡ καλωσύνη δὲν εἶναι τυχαῖες, οὔτε ἀπὸ ἐνστικτο μόνο, παρά πηγάζουν ἀπὸ βαθειὰ πίστη καὶ πλατειὰ κοινωνικὴ ἀντίληψη, πού χωρὶς νὰ γίνεται πουθενὰ κήρυγμα, δίνει τὴ σφραγίδα τοῦ πὸ ζωντανοῦ ἀνθρωπισμοῦ στὸ ὠραῖο αὐτὸ μυθιστόρημα. Στὸ πρῶτο βιβλίο του—φυσικὴ συνέπεια, βέβαια τῆς περιγραφόμενης δυστυχίας—οἱ ἄνθρωποι δεῖχνονται: συχνὰ κακοί, κεντριζόμενοι ἀπ' τὴν ἀνάγκη καὶ τὸν ἄγριο πόλεμο. Θυμᾶμαι μιά τυφλὴ γριά πού, μέσα στὸ φανατικὸ ὄχλο, γύρευε κ' αὐτὴ ἕναν αἰχμάλωτο νὰ τὸν δέρι. Ἐδῶ, ἡ πείρα κ' ἡ ἤρεμη γνωριμία τοῦ πόνου ἐρευνᾷ περισσότερο τὰνθρώπινα βᾶθη, ἀνατέμνει, ψυχολογεῖ, δικαιώνει τοὺς χαρακτήρες. Ἀκόμη κ' ὁ φοβερός φόνος σὲ τέλος ἔχει τὴν ψυχολογικὴ του ἐξήγηση, χωρὶς νὰ κάνει

άπόλυτα αντιπαθητικό τό φονιά. Η Ειρήνη είναι περισσότερο δυστυχομένη παρά ξνοχη, κ' οι βλάχοι χτυπούν τους πρόσφυγες, σπρωγμένοι κι' αυτοί από τό αίσθημα τής αυτοσυντήρησης. Άλλη πρόδος τοῦ βιβλίου είναι ἡ ὀλοκλήρωση τῶν προσώπων. Ὁ γιατρός Βένης, ἡ προσωποποίηση τοῦ ὄνειρου καὶ τῆς καλωσύνης, ὁ δραστήριος ἀγαθός Γλάρος, ἡ ἀγνή αἰσθαντική Ἄννα, οἱ καρτερικές μητέρες, οἱ δυὸ γυναῖκες τοῦ Γλάρου, ὑποταχτικές καθεμιά μετ' ὁν τρόπο τῆς, ἔχουν ὄλοι ὑπόσταση καθαρῆ καί, ζώντας τό δράμα τους, χωριστά ὁ καθένας, δένονται φυσικώτατα μετ' τῆ δράση τοῦ ἔργου. Μόνον ὁ Χαρίτος μένει, ὅπως λέει κάπου ὁ συγγραφέας—κ' ἴσως ἠθελημένα—μιά ἄσπρη σελίδα.

Μέσα στό προσφυγικό δράμα — δέν μποροῦσε νά γίνει ἄλλιως — ξαναβλέπουμε τό δράμα τοῦ αἰχμαλώτου στό πρόσωπο τοῦ Ἄνδρέα πού, τόν ἀναγνωρίζουμε ἀπό τόσους ὑπαινωμούς (Ἀργύρης—Ἄγγελος, Ἀγάπη—Ἀρτεμῆ, τῶν νεύρων τῆς χρυσῆς λάσπης, ἡ σκηνή μετ' τῆ μάνα στό ὑπόγειο), πῶς εἶναι ὁ ἴδιος, τό νούμερο 31328 πού γυρίζει μετ' τήν ψυχὴ του χαμένη, γιά νά τήν ξαναβρεῖ, σέ μιάν ἀστραπή ζωῆς καὶ νά τήν χάσει πάλι τὴν ὥρα πού τῆ νόμιζε κερδισμένη γιά πάντα. Ἐνα σπαρακτικό δράμα πού δέν ἔχει μεγάλες συνέπειες γιά τό σύνολο. Ἡ ζωὴ στό τέλος νικά κ' ἡ ἔρημη γῆ φουντώνει σέ βλάστηση ἀπό τόν ἰδρώτα τῶν δουλευτάδων κι' ἄς πληρώνει συχνά τό ἄτομο τὰ λύτερα στή δύστροπη Μοῖρα.

Ἔτσι τὰ δυὸ βιβλία συνδέονται κι' ἀπ' τό θέμα κι' ἀπ' τὴν ἀτμόσφαιρα κι' ἀπ' τοὺς ἥρωες, μόνο πῶς τό πρῶτο εἶναι μιὰ ἔντονη περιγραφικὴ εἰκόνα πού συνταράζει μετ' τὸν ὦμό τῆς ρεαλισμοῦ καὶ τό βαθύτατο δράμα μιᾶς ἐποχῆς, ἐνῶ τό δεύτερο εἶναι μιὰ ἄρτια σύνθεση, μιὰ πλατεῖα ἐπικὴ σύλληψη πού κινεῖται σέ πανανθρώπινα πλαίσια καὶ συναρπάζει καὶ συγκινεῖ, μετ' ποιητικώτερα μέσα, πυκνότερο ὕφος κι' ὠριμώτερη τέχνη. Τῶν νεύρων τῆς Ἄννας εἶναι πραγματικό ποίημα κ' ἡ ἐμφύχωση τῶν στοιχείων τῆς φύσης (τᾶστρα πού παρακολουθοῦν τό εἰδύλλιο τῆς Εἰρήνης στό πλοῖο, οἱ κολώνες τοῦ ἀλατιοῦ πού χαρακτηρίζουν παιχνίδια τάνθρώπινα πάθη) μαρτυρεῖ φαντασία καὶ βαθύτερη φιλοσοφικὴ σκέψη. Ἐκεῖνο πού στό «Νούμερο» ἦταν εἰρωνεία, ἐδῶ γίνεται ποίηση, διαλογισμός, ἔξαση. Γιατί ὁ συγγραφέας, ὠρμος πιά, δέν ξαφνιάζεται, δέ θυμώνει μετ' τῆ ζωῆ. Τῆ μελετᾶ μετ' γαλήνη, τῆ δικαιώνει καὶ μᾶς τὴν δίνει, γι' αὐτό, τραγικότερη στήν ἀμείλικτη τῆς πορεία.

Στράτη Μυριβήλη : Τὸ Γαλάζιο βιβλίο. (Διηγήματα)

Ἐνας συγγραφέας μετ' τὸ πλοῖο ἔργο τοῦ Μυριβήλη, δέν εἶναι εὐκόλο νά κριθεῖ στὸν περιωρισμένο ἀναγκαστικά χώρο πού διαθέτει γιά τὴν κριτικὴ τοῦ βιβλίου ἕνα μνηεῖο λογοτεχνικό περιοδικό καὶ μάλιστα ὅταν χρειάζεται—ὅπως τοῦτο τὸν καιρὸ τῆς βιβλιοσυρροῆς—νά τὸν μοιράσει κανεὶς σέ δυὸ ἢ καὶ τρία βιβλία. Γιατί δὲ μπορεῖς νάγνωῆσεις τό προηγούμενο ἔργο τοῦ συγγραφέα—ἂν μάλιστα δὲ σοῦλαχε εὐκαιρία νά μιλήσεις ἄλλη φορὰ γι' αὐτό—καὶ νά πεις μόνο γιά τό τελευταῖο βιβλίο του. Ἐνα βιβλίο δέν ἔχει ποτὲ ἀπόλυτη αὐτοτέλεια στήν ἐμπνευση του. Οἱ πηγές του βρίσκονται στό προηγούμενο ἔργο πού πλουτισμός καὶ συμπλήρωμα του εἶναι ἡ νέα ἐκδήλωση. Εὐτυχῶς μόνο πού ὁ Μυριβήλης ἔχει τόση προσωπικότητα στήν πνευματικὴ του δημιουργία πού τὸν ἀναγνωρίζεις καὶ σ' ἕνα μονάχα διήγημα του. Ἔτσι, κι' ἀπὸ τό τελευ-

ταῖο βιβλίο του, μποροῦμε νά σχηματίσουμε μιὰ κάποια εἰκόνα γιά ὄλο τό ἔργο του.

Τὸ «Γαλάζιο βιβλίο» σοῦ δίνει τὴν ἐντύπωση πῶς δέν πῆρε τὸν τίτλο του ἔτσι τυχαία ἀπὸ τό χρῶμα τοῦ ἐξωφύλλου, παρά ἀπὸ τό περιεχόμενο του πού εἶναι καθαρὸ καὶ διάφανο, σὺν τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ θάλασσα, σέ μιὰ ἔξαστερη ὥρα. Πιστεύω πῶς ἀπαραίτητο γνώρισμα τῆς ὠριμῆς τέχνης εἶναι ἡ διαύγεια πού πηγάζει πάντα ἀπὸ τὴν ἰσορροπία ψυχικοῦ καὶ νοητικοῦ κόσμου, μορφῆς καὶ ιδέας. Τὰ διηγήματα τοῦ Μυριβήλη ἔχουν ὄλα αὐτὴ τὴ διαύγεια καὶ μιὰ τέλεια φόρμα, ἀνάλογη σὲ καθένα μετ' τὴν ἐμπνευση του κ' ἡ ἐκφραστὴ ξεχύνεται ἐξαιρετικὰ πλούσια—λίγοι ἔχουν δαμάσει ἔτσι τό γλωσσικὸ ὕλικό—ζωντανεύοντας τὸ περιεχόμενο καὶ κάποτε σέ μερικά παιχνιδίσματα (Ἡλιογέννητη, Τοπίο) ἀντικαθιστώντας τὴν ἔλλειψη του. Γι' αὐτό, τό βιβλίο διαβάζεται μετ' γοργότητα κι' ἂν τυχαίνει νά συγκινεῖ κάπου λιγώτερο — μιὰ συλλογὴ διηγημάτων δὲ μπορεῖ νάχει παντοῦ τὴν ἴδια πυκνότητα — γοητεύει τὸ νοῦ, συνεπαίρνει αἰσθητικὰ καὶ προδίνει τὸν ἐξαιρετικὸ τεχνίτη σέ κάθε γραμμὴ του.

Τὸ βιβλίο ἔχει 14 διηγήματα. Ἐναφέραμε κιόλας πρὸ πάνω δυὸ πού θὰ τὰ λέγαμε μᾶλλον χρονολογήματα, ἂν δέν εἶχε συνδεθεῖ ἡ λέξη μετ' τὴν ιδέα τῆς προχειρότητας πού ἕνα τέτοιο λαξευτὸ ὕφος ἀποκλείει καὶ τὴν ὑπόψια τῆς. Εἶναι ἀκόμη δυὸ ἄλλα—«Οἱ δυὸ κάλπιδες», «Ὁ Βασίλης ὁ Ἀρβανίτης»—πού ἀγγίζουν μετ' τὴν ἀφηγηματικὴ τους μορφή καὶ τὴν περιπέτεια τους τὰ σύνορα τοῦ παραμυθιοῦ, μὰ τὰ ὑπόλοιπα δέκα εἶναι συνθέσεις ὀλοκληρωμένες μετ' πλοῖο αἰσθημα καὶ δραματικὸ παλμό. Ποιὸς εἶναι ὁ ἰδεολογικὸς κόσμος πού ἐμπνέει τό Μυριβήλη στό «Γαλάζιο βιβλίο»; Ὅπως ἀπ' ὄλο τό ἔργο του, ἀναβλύζει κι' ἀπ' αὐτὲς τῆς σελίδες, ὀρμητικό, ἀσυγκράτητο, τό δυνατό ἐνστικτο τῆς ζωῆς πού μεταμορφώνεται, πότε σέ φυσιολατρεία, πότε σ' ὠραιολάτεια, πότε σὲ πλάτῃ καὶ μεγάλο αἰσθημα τῆς ἀγάπης πού γίνεται λύτρωση καὶ μυστικὴ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ φύση, ἐμφυχωμένη, ἐκφραστικὴ, ὄλο πνεῦμα καὶ νόημα, δὲ στέκεται ἀδιάφορος θεατῆς στὸν ἀνθρώπινο πόνο. Τὰ δέντρα θροῖζουν χαρούμενα ἢ λυπητερά, δοξάζουν ἢ συμπονοῦν, ἡ θάλασσα πού δέν ἐξαντλήθηκε σ' ἕνα ὀλόκληρο ἔργο ὁ ὕμνος τῆς γιὰ τό συγγραφέα, προσκαλεῖ, σαγηνεύει καὶ ταξιδεύει μετ' τῶν νεύρων τῆς ψυχῆς κι' ὅταν ἀκόμη τὴν ἀγγαντεύουν ἀπὸ μιάν ἄκρη στεριάς.

Ἡ ἀγάπη γιά τὴ ζωὴ καὶ κάθε ἐκδήλωση τῆς, εἶναι ἐκεῖνη πού κάνει τοὺς ἥρωες τοῦ «Γαλάζιου βιβλίου» λεβέντες ὄνειροπόλους, ὠραίους καὶ δυνατοὺς στῆς ἀδυναμίες τους. Αὐτὴ δίνει στήν Ἀστροῦλα τὴν ὀρμὴ τῆς φυγῆς, στό Βασίλη τὴ λεβεντιά, στή Ροδιά τὰ νιάτα πού φουντώνουν σέ πόθος, στὸν Καπτὰν Μανώλη τὴν πίστη γιά τὰ χαμένα ἰδανικά του καὶ στοὺς πρωτόπλαστοὺς τὴ μεγάλη ἀγάπη πού δέχεται μετ' χαρὰ τὸν πόνο κ' ἐξαφανίζει τό θάνατο. Ἡ ἀγάπη στό ἔργο τοῦ Μυριβήλη καὶ στό τραγοῦδι καὶ στό διήγημα καὶ στό μυθιστόρημα, ταυτίζεται μετ' τὴν ἴδια τὴ ζωῆ, γίνεται λύτρωση καὶ προορισμός τοῦ ἀνθρώπου. Ἐδῶ, στήν ἐρωτικὴ κυριώτερα μορφή τῆς, εἶναι ἡ μαγικὴ δύναμη πού ἐξωραίζει τὴν πλάση, «ὁ Ἄγγελος πού ταραίζει τὰ νερά» τῆς ψυχῆς, ἡ δημιουργία ἡ ἴδια.

Εἶναι πολὺ γνήσιο στό σύνολο τοῦ ἔργου τοῦ Μυριβήλη. «Τὴ χαρὰ τῆς φυγῆς, τὴν καταλαβαίνω», λέει στό πρῶτο διήγημα του — «Οἱ νεκροὶ πού θυμούνται» — ἂν δέν πρόκειται νά ξεπεράσουμε τὰ σύνορα τοῦ γήινου ὀρίζοντα

Μοῦ ἀρέσει, βλέπετε, τρομερά ἡ γῆ».

Αὐτὸ θαρρῶ πὼς εἶναι τὸ κυριώτερο γνώρισμα τοῦ ἔργου τοῦ Μυριβήλη. Πηγάζει ἀπ' τῆ ζωῆ καὶ σ' αὐτὴν ἀποτείνεται, ζητώντας νὰ τὴν καλλιτερέψει μὲ τὴν ἀγάπη. Ἀπὸ κεῖ πηγάζει ἡ φρίκη τοῦ πολέμου ποὺ γέννησε τὴ «Ζωὴ ἐν Τάφῳ» καὶ τὴν «Κεροδοσιά», τὸ δυνατώτερο κατὰ τὴ γνώμη μου διήγημα τῆς συλλογῆς, μαζί μὲ «τὸ πρωτότοκο τῆς γῆς» ποὺ εἶναι τὸ πιὸ ποιητικὸ. Τὸ πρόβλημα μιᾶς ἄλλης ζωῆς εἶναι τόσο ξένο στὴν ἰδιοσυγκρασία του πού, κι' ὅταν τὸ θίγει — μιὰ μόνη φορά, στὸ πρῶτο διήγημα τοῦ βιβλίου — χρειάζεται νὰ δημιουργήσει ἕναν τρελλό γιὰ νὰ βάλει στὸ στόμα του τὴν ἄρνηση τῆς ζωῆς. Μυστικισμός, θρησκευτικὴ ἔξαρση, παρουσιάζεται κάπου-κάπου, μὰ περισσότερο σὰ στοιχεῖο διακοσμητικὸ, ἠθογραφικὸ κάπου-κάπου σημαδί, σὲ λαϊκὲς προπαντὸς ψυχῆς ποὺ ἡ χριστιανικὴ πίστη, ἀνάμικτη μὲ τὴ δεισιδαιμονία, ἀποτελοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα τους. Στὴ βαθεὶά ὅμως οὐσία του, τὸ ἔργο τοῦ Μυριβήλη εἶναι εἰδωλολατρικὸ, γεμάτο λαχτάρια γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ὀμορφιά, μὰ καὶ βαθύτατη συμπόνια γιὰ τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα ποὺ ζητᾷ νὰ καλλιτερέψει μὲ τὴν ἀγάπη.

ΣΟΦ. ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ - ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ ΔΙΑΓΩΜΙΣΜΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Ὄργανωσις Νεολαίας προκηρῆσει τρεῖς λογοτεχνικοὺς διαγωνισμοὺς Α'. Διὰ τὴν συγγραφὴν μονοπράκτου δράματος. Β'. Διὰ τὴν συγγραφὴν μονοπράκτου κωμωδίας. Γ'. Διὰ τὴν συγγραφὴν διηγήματος.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δράματος πρέπει νὰ ληφθῆ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἢ νεωτέρας ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ εἶναι ἠθικὴ καὶ νὰ ἔχη διατυπωθῆ μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε νὰ ἀποφεύγεται ἡ δημιουργία θλιβερῶν καὶ ἀπασιδοξῶν συναισθημάτων καὶ νὰ ἐξαίρεται ὁ ἠρωϊσμός, ἡ αὐτοθυσία, ἡ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ καθῆκον ἀφοσίωσις.

Ἡ κωμωδία δὲν πρέπει νὰ προκαλῆ τὸν γέλωτα διὰ τῆς χυδαιότητος ἀλλὰ διὰ τῆς λεπτότητος τοῦ πνεύματος καὶ ἢ βάσις τῆς ὑποθέσεως πρέπει νὰ εἶναι ἀπολύτως ἠθικὴ.

Τὸ διήγημα δὲν πρέπει νὰ εἶναι οὔτε πολὺ σύντομον ἀλλὰ οὔτε καὶ λίαν ἐκτεταμένο. Πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ χρησιμεύῃ ὡς τερπνὸν καὶ φρονηματιστικὸν ἀνάγνωσμα τῶν νέων καὶ ἐπομένως πρέπη νὰ βασίζεται ἐπὶ ἠθικῶν ἀρχῶν.

Εἰς τὰ καλύτερα θὰ ἀπονεμηθοῦν καὶ διάφορα χρηματικὰ βραβεῖα.

Τὰ ἔργα θὰ ὑποβληθοῦν πρὸς κρίσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν διεύθυνσιν Ε.Ο.Ν. (Ὁδὸς Σταδίου 28 Γραφεῖον III Τμῆμα Α' μέχρι τέλους Μαΐου 1940.

Τὰ ἔργα θ' ἀποστέλονται διὰ συστημένων ταχυδρομικῶν φακέλλων. Ἐπὶ τοῦ φακέλλου θ' ἀναγράφεται πλὴν τῆς Διευθύνσεως τὸ διακριτικὸν «Δράμα ἢ «Κωμωδία» ἢ «Διήγημα». Ἐντὸς τοῦ φακέλλου θὰ περιλαμβάνεται τὸ ἔργον ἀνωλύτως καὶ ἄνευ οὐδενὸς ἄλλου διακριτικοῦ πλὴν ἐνὸς ρητοῦ· τὸ ρητὸν τοῦτο θ' ἀναγράφεται καὶ ἐπὶ μικροτέρου φακέλλου ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ περιέχεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ θεύθυνσις τοῦ συγγραφέως. Ὁ μικρὸς ὄτος φακέλλος θὰ εὑρίσκειται ἐπίσης ἐντὸς τοῦ μεγάλου φακέλλου μετὰ τοῦ ἔργου.

Ἐπιεικέμειλα

Σταθμὸς ὁ περασμένος χρόνος.

Ὁ χρόνος ποὺ ἔφυγε ὑπῆρξε ξεχωριστὸς στὴν πνευματικὴ ἱστορία τοῦ τόπου γιὰ τὴν ξεχωριστὴ του γονιμότητα κι' ἀπόδοση. Στὶς μέρες του ἡ λογοτεχνία μας καὶ ἰδίως ἡ πρόζα σημείωσε βήματα σημαντικά. Βήματα ποὺ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι δείχνουνε μιὰ θετικὴ ἀνοδο καὶ μιὰ πρόοδο τοῦ σοβαροῦ ἑλληνικοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου. Ὅταν σκεφθεῖ κανεὶς πόσα ξεχωριστὰ ἔργα εἶδαν τὸ φῶς, παρὰ τὴ φοβερὴ διεθνή θύελλα ποὺ ξέσπασε στὶς μέρες του κατὰ τὸ 1939, θὰ ὁμολογήσει ὅτι κάθε ἐνθουσιασμός εἶναι δικαιολογημένος.

Ἡ συμβολὴ μας.

Ἡ «Νεοελληνικὴ Λογοτεχνία» αἰσθάνεται ἀκόμη περισσότερη χαρὰ, γιὰτι κ' ἐκείνη δὲν προσέφερε μικρὴ συμβολὴ σ' αὐτὴ τὴν ἀνοδο. Ἡ ἴδρυση τοῦ ἐκδοτικοῦ τῆς οἴκου, κι' οἱ ἐκδόσεις ποὺ ἄρχισε νὰ δίνει, πρόσθεσαν σ' αὐτὴ τὴν πλούσια συγκομιδὴ καὶ τοὺς δικούς της ἀξιόλογους καρπούς. Ἄνοιξαν καὶ νέους δρόμους στὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸν πλουτισμὸ τοῦ ἑλληνικοῦ βιβλίου κι' ἔδωσαν τὰ μέσα στοὺς νέους νὰ κινηθοῦν κι' αὐτοὶ καὶ νὰ προσφέρουν θαρραλέα τὴν εἰσφορά τους στὸ βωμὸ τῆς Τέχνης. Τὸ ὅτι τοῦτο εἶναι γεγονός, ἀποδειχεται κι' ἀπὸ τὴν ζύμωση ποὺ συντελεῖται γύρω ἀπὸ τὸ περιοδικὸ καὶ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο μας καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πιὸ μεγάλη ἀνταμοιβὴ κ' ἰκανοποίηση γιὰ τὴν προσπάθειά καὶ τὶς θυσίες μας.

Ἡ Χαρακτικὴ.

Ἀπὸ τὴν Πανελλήνια Ἐκθεση τῆς Χαρακτικῆς ποὺ ὀργανώθηκε τελευταῖα καὶ στὸν Πειραιᾶ, δὲν ἀφήνεται καμμιά ἀμφιβολία καὶ ὅτι ἡ τέχνη αὐτὴ, τέχνη ποὺ ἦταν ἄλλοτε παραμελημένη, σημειώνει μιὰ ἀξιοζήλευτη πρόοδο. Ἐξετέθηκαν ἔργα ποὺ ἀπέτελεσαν ἀληθινὲς ἐκπλήξεις ἀπ' τὴν ἀριότητα τῆς δουλειᾶς καὶ τὴν ἀπόδοση. Ἀπόδοση ποὺ ἔθετε σὲ δευτέρη μοῖρα τὸ λάδι, μὲ τὴν τέλεια γραμμὴ καὶ τὸ λεπτότερο παρουσιασμα. Ὁ Κογεβίνας, ὁ Γάσος, ὁ Παπαδημητρίου, ὁ Γιαννουκάκης, ὁ Ἀξιώτης, ὁ Γκίκας, ὁ Χατζη-Κυριάκος, ὁ ὑπεράξιος Γαλάνης, γιὰ ν' ἀναφέρουμε μερικὰ ὀνόματα, ἀπόδειξαν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά, ὅτι τιμοῦνε τὸν τόπο μας μὲ τὸ ξεχωριστὸ ἔργο καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ τους εὐσυνειδησία.

Τὸ ράδιο καὶ τὸ βιβλίον.

Τὸ σοβαρὸ λογοτεχνικὸ βιβλίον ἀποχτήσε ἕνα νέο διαλαλητὴ τῆς ἀξίας του: Τὸ Ράδιο. Πραγματικά, κάθε Κυριακὴ, τὸ βράδυ, ἀπὸ τὸ μικρόφωνο τοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν στέλνεται πρὸς ὅλα τὰ ἑλληνικὰ πέλαγα μερικὰ λόγια ποὺ ἀφοροῦν τὸ βιβλίον καὶ ποὺ τονίζουν τὸ ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀξία του. Τὰ λόγια αὐτὰ τὰ λέει ὁ κ. Στράτης Μυριβήλης, ποῦχει ἀναλάβει τὸ «Χρονικὸ τῆς Ἑβδομάδος», κι' ὅπως μαθαίνουμε, ἔχουν ἀρξίσει ἤδη νὰ δημιουργοῦν τὸ ρεῦμα τους μεταξὺ τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τοῦ τόπου μας γιὰ τὸ καλὸ, τὸ σοβαρὸ λογοτεχνικὸ

βιβλίο, που αποτελεί τροφή της ψυχής και του πνεύματος.

Τὰ 40 χρόνια του Βουτυρά.

Ο Δημοσθένης Βουτυράς, ο μεγάλος μας αυτός έργατης του πεζού λόγου, μαθαίνουμε πώς τουτο τό χρόνο συμπληρώνει τή φιλολογική του τεσσαρακονταετηρίδα και πώς αυτή πρόκειται να γιορτασθεῖ. Νομίζουμε και μεῖς πώς τουτο πρέπει να γίνει με τόν πανηγυρικώτερο τρόπο. Ο Βουτυράς δέν είναι μόνο ο ἱδρυτής του ψυχολογικού, του κοινωνικού διηγήματος, αυτός που κατάφερε με τό «Λαγκά» του τό πρώτο χτύπημα στη στενή ἠθογραφία, αλλά και ο ἄνθρωπος που δέν ἔπαψε ποτέ στά σαράντα αυτά χρόνια να ζει με τήν πέννα του και να προσφέρει τό μόχθο του στην καλλιέργειά του καλλιτεχνικού πεζού λόγου.

Ο πνευματικός Πειραιάς.

Γιά πρώτη φορά ἐφέτος οἱ «Ἐλεύθεροι Καλλιτέχναι» πρόκειται να οργανώσουν τήν ἔκθεσή τους στον Πειραιά και στό φουαγιέ του Δημοτικού του Θεάτρου. Είναι και τουτο σημάδι τής πνευματικής ἀνόδου που παρατηρεῖται και στό ἐπίγειο με ἐπί κεφαλῆς τό φιλότεχνο δήμαρχό του κ. Μανουσκό. Κοντά σ' αὐτή τήν ἔκθεση ἐτοιμάζονται κι' ἄλλες πνευματικές ἐκδηλώσεις στην πόλη του ἐμπορίου και τής ἐργασίας, που δέν ἔπαψε ὅμως και ποτέ να συντηρεῖ μιὰ ὠραία φιλολογική παράδοση.

Πνευματική Γωνιά.

Ἡ «Νεοελληνική Λογοτεχνία» δέ μπορεῖ να κρύψει τήν ὑπερηφάνεια της και γιά μιὰ ἄλλη κατάκτηση: Τά γραφεία της στην ὁδό Φιλελλήνων ἔχουν μεταβληθεῖ σέ μιὰ ἀληθινή φιλολογική γωνιά. Κάθε βραδάκι τά πημμυρίζουν οἱ πτό ὁ.ο.μα

στοὶ καλλιτέχνες νέοι και κάτω ἀπό τήν ἀτμόσφαιρά της ἀνταλλάσσουν τίς σκέψεις τους γιά κάθε τι πνευματικό και ζυμώνουν τά ἰδανικά τους. Είναι τουτο ἡ πιό μεγάλη χαρά μας, να δεχόμεστε και να καμαρώνουμε αὐτούς που ἀντιπροσωπεύουν τό πνευματικό παρόν του τόπου και που ἀποτελοῦνε τίς ρωμαλεώτερες ἐλπίδες του μέλλοντος.

Χειρόγραφα στὰ καρτσάκια.

Ἀναγνώστης μας ἀπό τά Γιάννενα, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τό ἄρθρο «Ἡ μοῖρα τῶν χειρογράφων» του συνεργάτη μας κ. Γ. Κοτζιούλα που δημοσιέψαμε στό προηγούμενο φύλλο, εἶχε τήν καλωσύνη να μᾶς ἀνακοινώσει τό ἐξῆς περίεργο: Πριν ἀπό κάμποσον καιρό βρήκε σ' ἕνα ἀπό τά γνωστά ὑπαίθρια καρτσάκια ὀλόκληρο τρίπραχτο δρᾶμα χειρόγραφο, που τό ἀγόρασε γιά 10—15 δραχμές.

Ξέραμε ὡς τώρα πώς στὰ λαοφιλή αὐτά καρτσάκια ἔπεφταν ἀργά ἢ γρήγορα ὅλα σχεδόν τά ἔντυπα τής νεώτερης λογοτεχνίας μας. Πρώτη ὅμως φορά πληροφορούμαστε πώς καταλήγουν ἐκεῖ και ἔργα που δέν πρόφτασαν ἀκόμα να τυπωθοῦν και που ἀγοράζοντάς τα ἔχει κανείς τήν τύχη να γίνεται κάτοχος ἑνός μοναδικοῦ κειμένου.

Τό πιό παράξενο ὅμως είναι πώς τό δρᾶμα αὐτό ἀναγράφει ὡς ὄνομα συγγραφέα τό ὄνομα του μακαρίτη Γ. Δενδρινοῦ. Ποιός ξέρεῖ τί ὀδύσεια πέρασε τό πολύπαθο χειρόγραφο ὡπου να φτάσει σέ καλά χέρια, τά χέρια του ἀναγνώστη μας...

Φιλολογικές μας διαγωνισμός.

Στό ἐρχόμενο τεῦχος θά ἀναγγεῖλουμε τίς συλλογές που λάβαμε και πόσες ἀπ' αὐτές ἀποκλείστηκαν γιάτι ὑπάρχουν δυστυχῶς και τέτοιες.

Ἐισαγωγική

Χρήστο Πάγια: Ἐμεῖς πιστεύουμε πώς ὁ κ. Καλλιότης δέν ἔγραψε τό γράμμα του γιά να τίθει λογοτέχνες ἀλλά ἐντίθετα ἀπό ἀγάπη σ' αὐτούς ἐξανίσταται γιά τήν τύχη που βρήκε τό βιβλίο τους. Με τίς ὑπόλοιπες ἀπόψεις που διατυπώνετε στό γράμμα σας γιά τό βιβλίο θά μᾶς ἐπιτρέψετε να μή συμφωνοῦμε, γιάτι ἐξετάζετε τό ζήτημα ἀπό τή μιὰ του μόνο πλευρά ἀδιαφορώντας τελείως γι' αὐτό τουτο τό συγγραφέα.

Ἰφιγένεια Χρυσόχοῦ: Σᾶς ἀποστείλαμε τό τεῦχος που μᾶς ζητήσατε. Τά τέσσερα τεῦχη του 2ου χρόνου ἀποτελοῦν ξεχωριστό τόμο γιά κείνο πρέπει να δεθοῦν και χωριστά.

Κλέαρχο Μιμικό: Σᾶς ἀποστείλαμε τά τεῦχη που ζητήσατε.

Νίκο Βραδῆ: Σᾶς ἀποστέλλομε τό καινούργιο τεῦχος. Ὁ τόμος του 1ου χρόνου στοιχίζει δεμένος 120 και ἄδειος 100 του 2ου δεμένος 40 και ἄδειος 20.

Ἀλέκο Φίλιππα: Σᾶς ἀποστείλαμε τό τεῦχος που ζητήσατε. Ἐλάβαμε ἐπίσης και τή συνδρομή του περασμένου χρόνου.

Κλήμη Οὐριέρογλου: Τό διηγημά σας βέβαια δέν είναι ἀκόμη δημοσιεύσιμο, δείχνει ὅμως πώς θά μπορούσατε να γράψετε ἐάν ἀποφύγατε τόν πολύ ρωμαντισμό και τήν πολυλογία, και συγκεντρώνετε τή σκέψη σας σέ λιγώτερες φράσεις, τό ποιήμα σας είναι καλό ὡς ἰδέα με ὕστερεῖ σ' ἐκτέλεση.

Ἰφιγένεια Χρυσόχοῦ: Τό γράμμα σας μᾶς δίδει ἐλπίδες χρειάζεται ὅμως να προσέξετε τή σύνταξη και να δίνετε παραστατικώτερα τίς εἰκόνας.

Ζέκιο: Γιά να γράφει κανείς εἶτε ποίηση εἶτε πεζογραφία χρειάζεται πριν ἀπό ὅλα να διαβάσει πρώτα καλά. Οἱ ἱκανότητες δέν σᾶς λείπουν ἀλλά πρέπει να τίς καλλιεργήσετε κι' ἔτσι σιγά - σιγά θά ἐπιτύχετε στό σκοπό σας.

Π. Ἀνδρονικόπουλο: Τό ποιήμα σας ὡς ἰδέα καλό ὕστερεῖ ὅμως στην ἐκτέλεση. Να προσέχετε στην ὀρθογραφία γιάτι στον τελευταῖο στίχο μᾶς γράφεται τή λέξη οἱ κρίνοι - τὸ νοι με νη.

Βάσο Βάφνα: Τό ποιήμα σας «ὁ γλάρος» θάταν καλό ἂν τοῦλειπαν οἱ ἔσπον-λῆψεις.

Γιάννη Ζησημάτο: Τά τρία πρώτα τετράστιχα ἀπό τό ποιήμα σας φαίνονται καλά τά ὑπόλοιπα ὅμως ὕστερον. Προσέξετε να δύνετε πιό συμπυκνωμένο τό περιεχόμενο.

Τάκη Φωστήρα: Τό σονέττο σας χρειάζεται πολύ δούλεμα ἀκόμη. Οἱ ὁμοιοκαταληξίες που μεταχειρίζεσθε με τά τόσα ὑποκοριστικά δίνουν ἕνα ρυθμό μάλλον παιδικό στό ποιήμα σας.

Πέτρο Γρανίτη: Τά ποιήματά σας καλά ἀρκετά ὅμως ἐκτεταμένα πρᾶμμα που δέν τό ἐπιτρέπει ἡ πρωταρχική ἰδέα τους.

Ι. Μαῦρο: Τό ποιήμα σας «Τό ἄστρο» είναι καλό χωρὶς τά δυό τελευταῖα τετράστιχα, που κατά τή δική μας γνώμη περιττεύουν.

Σ. Κατσαμπῆ: Τό ποιήμα σας τούτη τή φορά δέν μᾶς ἱκανοποιεῖ.

Κώστα Χριστοφιλόπουλο: Τό ποιήμα σας «Ἐφηβοί» πολύ καλό. Προσέχετε μόνο να μή ἀνακατώνετε τή δημοτική με τήν καθαρεύουσα.

Ἐκδόσεις Νεοελληνικῆ Λογοτεχνία

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

- 1) ΝΙΚΗΦ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ : Τὸ γυμνὸ παιδί (Νουβέλλα)
- 2) Γ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ : Ἐνῶ χτυπᾶν οἱ 12 (ποιήματα)
- 3) ΠΙΠΙΝΑΣ ΤΣΙΜΙΚΑΛΗ : Ἀπὸ τῆ ζωῆ (Διηγήματα)
- 4) Ο ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ : Εἰκονογραφημένο παιδικὸ βιβλίο

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

- 1) ΧΡΗΣΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΑ : Διηγήματα (Συλλογὴ διηγημάτων)
- 2) Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ : Μὲ τὸν κόμπο στὸ λαιμὸ (Νουβέλλα)
- 3) ΣΤΕΦ. ΜΟΡΦΗ : Σφυριές στ' ἄμῳνι (ποιήματα)
- 4) JOHN GALSWORTHY : Ὁ Ἰδιοκτῆτης (Μυθιστόρημα, μετ. Σοφίας Παπαδάκη).
- 5) ΒΕΝΕΔΕΤΤΟ CROCE : Αἰσθητικὴ (Μετ. Ι. Κατμη)

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ ΕΠΙΣΗΣ

- 1) ΣΠΥΡΟΥ ΞΑΝΘΑΚΗ : Ἡ παρουσία τοῦ Δευτέρου (ποιήματα)
- 2) ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΑΡΑΝΤΑΡΗ : Στοὺς φίλους μιὰς ἄλλης χαρᾶς (ποιήματα)

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 4 (ΣΥΝΤΑΓΜΑ)

Οἰκία Διευθυντοῦ : Κεφαλληνίας 76. Τυπογράφου : Τσουρουτσόγλου 24